

ORD. PROF. DR. ALİ FUAD BAŞGİL

GENÇLERLE BAŞBAŞA

SADELEŞTİRİLMİŞ METİN

Ord. Prof. Dr. Ali Fuad Başgil

GENÇLERLE BAŞBAŞA

Milli Eğitim Bakanlığı'nın
19/12/1961 tarih ve 616-1937-19660 sayılı
direktifleriyle; Tebliğler Dergisinin
22 Ocak 1962 tarihli 25. Cilt, 1189. sayısında ve ayrıca
2004 yılı genelgesiyle "100 TEMEL ESER"
kapsamında, Ord. Prof. Dr. Ali Fuad BAŞGİL'in
"GENÇLERLE BAŞBAŞA" isimli kitabı bütün
Orta Dereceli Okul öğrencilerine tavsiye edilmiştir.

Yazar: *Ord. Prof. Dr. Ali Fuad Başgil*
Eserin Adı: *Gençlerle Başbaşa*

Yayın Hakları Yağmur Yayınevine aittir. © 2013
78. Basım: Haziran 2013 ©
Yayın Sıra No: 6
Genel Kültür Serisi: 4
Sertifika No:15341
ISBN: 978-975-7747-11-4

Kitabın hazırlanıp basılmasına emek verenler:
Süleyman Özdemir
Yakup Şimşek
Müşerref Özdemir
Adem Şenel
Yunus Karaaslan

Baskı-Cilt

Kitap Matbaacılık San. ve Tic. Ltd.Şti.
Davutpaşa Cad. No: 123 Kat: 1 Topkapı -İstanbul
Tel: 0 212 482 99 10 Sertifika No: 16053

YAĞMUR YAYINEVİ

Cağaloğlu Yokuşu, Narlıbahçe Sokak, No:1
Özhekim İşhanı Kat: 2/24 Eminönü / İstanbul
Tel: 0212 513 51 26 Faks: 0212 519 74 53
e-posta: yagmur@yagmuryayinevi.com.tr
www.yagmuryayinevi.com.tr

Ord. Prof. Dr. Ali Fuad Başgil

GENÇLERLE BAŞBAŞA

Sadeleştirilmiş Metin

İSTANBUL - 2013

*Orhan'ımla, İlhanıma;
İleride büyüdüğünüz zaman
beni hatırlamanız için.*

A. F. Başgil

* *Çalış, genç arkadaşım çalış!*
Nâmerde muhtaç olmak, ölmekten beterdir.

* *Gençliğini eğlenmekle geçiren,*
ihtiyarlığını ağlamakla geçirir

Son baskı için;

İlk üç baskısını kendilerinin yaptığı bu kıymetli eserin 4. baskısını merhum ve muhterem hocamızla birlikte yapmıştık. Sonraki baskılarını da (yakınlarının müsaadeleriyle) Yağmur Yayınevi titizlikle devam ettirmektedir.

Eseri takdim etmek bizim haddimiz değil, ancak her geçen gün artan okuyucu adedinin yüz binleri aşacağından şüphemiz yok.

Sîzlerden ricamız, muhterem Ali Fuad BAŞGİL'i ve İsmail DAYI'yı rahmetle anmanızdır.

Hürmetlerimizle...

Süleyman Özdemir
Yağmur Yayınevi

*Hayatın ve tutacağın yol hakkında
tereddüde ve kararsızlığa düşüp de
bir ışık aradığın zaman,
fıkrîni soracağın kimseyi iyi seç.*

Üçüncü baskı için bir iki kelime:

Bu eserciğin ikinci baskısı üzerinden henüz beş ay bile geçmeden nüshası kalmadı. Her gün artan talep karşısında yeniden gözden geçirmeye vakit bulamadan üçüncü baskısını veriyoruz. Bahtiyarız, çünkü, pek küçük olmasına rağmen, eserimiz istenip aranmaktadır. Bir müellif için bundan büyük bahtiyarlık olamaz.

*Ali Fuad Başgil
Feneryolu, Kasım 1960*

Ord. Prof. Dr.
ALİ FUAD BAŞGİL

Ali Fuad Başgöl 1893 yılında Samsun'un Çarşamba kazasında doğmuştur. Babası Mehmet Şükrü Efendi, annesi Fâtıma Hanım'dır. Dedesi Bölükbaşıoğulları'ndan Hafız İbrahim Efendi'dir. Tanınmış bir ailenin çocuğu olup, ilköğrenimini Çarşamba'da, orta öğreniminin bir kısmını İstanbul'da, son kısmını ise Paris'te görmüştür.

Vatanî hizmetini yedek subay olarak I. Dünya Savaşı'nda Kafkas Cephesinde ve 4,5 yıl cepheden cepheye koşarak tamamlamıştır. Öğrenimine askerlik hizmetini bitirdikten sonra devam etmiştir.

Grenoble Üniversitesi Hukuk Fakültesinden mezun olmuş, Paris Hukuk Fakültesinde doktora yapmış ve Paris Edebiyat Fakültesi Felsefe Kolu ile Paris Siyasi İlimler Mektebi'nden diploma almıştır. Lahey Devletler Hukuku Akademisi'nin kurlarını da tamamlayıp mezun olmuştur. 1929 yılında üç fakülte, bir yüksekokul diploması ve hukuk doktoru unvanı ile memleketine dönmüştür.

İlk resmi görevi Millî Eğitim Bakanlığı Yüksek Öğrenim Genel Müdür Yardımcılığıdır. 1930 yılında Ankara Hukuk Fakültesinde açılan doçentlik imtihanını pekiyi derece ile kazanarak aynı fakülteye doçent olmuştur. Bir sene sonra bu fakültenin profesörlüğüne terfi ettirilerek tayin edilmiştir. 1933 yılı sonlarına kadar fakültede "Roma Hukuku", Gazi Eğitim Enstitüsünde "Medeniyet Tarihi" derslerini okutmuştur.

Daha sonra İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Anayasa Hukuku profesörlüğüne tayin edilmiştir. Bu görevinin yanı sıra Siyasal Bilgiler Yüksek Okulu öğretim üyeliği görevinde de bulunmuştur.

1936 yılında İstanbul Yüksek Ticaret ve İktisat Okulu Müdürlüğüne atanmıştır. Bu okulda ve İstanbul Hukuk Fakültesinde ilk defa "İş Hukuku" dersini kurup okutmuştur.

1937 - 1942 yılları arası İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dekanlığından sonra Ankara Hukuk Fakültesi ve oraya taşınan Siyasal Bilgiler Yüksek Okulu (Mülkiye Mektebi) Anayasa Hukuku profesörlüğü ile Mülkiye Mektebi Müdürlüğüne tayin edilmiştir. 1943 yılında Mülkiye Mektebi Müdürlüğünden istifa edip, İstanbul Üniversitesi Anayasa Hukuku Kürsüsünün Ordinaryüs Profesörü olarak binlerce öğrenci yetiştirmiştir. Buradan emekli olmuştur.

1961 yılında Samsun Senatörü seçilmiş, kısa bir zaman sonra bu görevinden istifa ederek bir

müddet İsviçre’de çalışmış ve orada Fransızca olarak yayınlanan, sonradan Türkçeye çevrilen bir eserle meşgul olmuş, 1965 seçimlerinde İstanbul Milletvekili olarak tekrar Büyük Millet Meclisi çatısı altına girmiş, vefatlarına kadar bu görevde kalmıştır.

17 Nisan 1967 yılında eşi Fatma Nüvide Hanımefendi ile birlikte oturduğu Kadıköy Feneryolu Eflatun Sokaktaki evinde hayata gözlerini yummuştur. Bugün bu sokak “Ali Fuad Başgil Sokağı” ismini taşımaktadır. Kabri, Üsküdar Karacaahmet Mezarlığı Çiçekçi Durağı karşısındadır.

Merhum ve muhterem Ord. Prof. Dr. Ali Fuad Başgil, bir taraftan ilim ve irfan kürsülerinde hizmet edip öğrenci yetiştirirken, pek çok uluslararası kongrelerde memleketim temsil etmiştir. Türkçe ve Fransızca muhtelif eserler yayınlamıştır. 1930 yılından 1967 yılına kadar çeşitli gazetelerde yayınlanan birçok yazısı ile Türk halkının aydınlatılmasına çalışmıştır.

Onu rahmetle anmayı bir borç biliriz.

Yağmur Yayınevi

BAŞLAMADAN ÖNCE

Fransa’da öğrenciliğim zamanında, Fransız bir arkadaşımınla beraber*, bir yaz tatili geçirmek için yer ararken, Alplerin Isere Nehri eteklerindeki çam ormanları içine gömülmüş, Revel adlı bir köye yolumuz düştü. Burası altı yüz metre kadar yükseklikte gayet sakin ve تنها bir yerd. Pek hoşlandık ve bir pansiyon aradık. Mösyö Girard isimindeki Revel papazının evini gösterdiler. Kapıyı çaldık. Boynu muskalı, şişmanca ve yaşlı bir kadın kapıyı açarak ne istediğimizi sordu. “Öğrenciyiz, Paris’ten geliyoruz, bir süre pansiyonda kalmak istiyoruz” dedik. “Memnuniyetle,” cevabını verdi. Fakat beni hemen bir düşünce aldı. Kalacağımız yerin, yanı başımızdaki kiliseye ait vakıf bir bina olmasından başka ev sahiplerimizin de kilisede görevli insanlar olduğunu bir an göz önüne getirdim. Başında gülüp sonunda ağlamaktansa, hiç başlamamak hayırlıdır, diyerek kendimin Müslüman bir Türk olduğumu söyledim. Hayatını Alplerin bu تنها köşesinde geçirmiş olan koyu Katolik kadıncağz, bu sözüm üzerine durakladı ve ekledi: “O halde kardeşimle konuşmamız lâzım,” dedi.

Biraz sonra siyah cübbeli ve ak saçlı, gürbüz, altmışlık bir papaz bize doğru geldi ve “Müslüman Türk hanginiz?” diye sordu. Kendimi tanıttım. “İyi ya, mademki Müslümansınız, o halde dinlisiniz, sorun yok. Bizim bu devirde düşmanımız, hangi milletten olursa olsun, dinliler değil, dinsizlerdir. Buyurun misafirimiz olun,” dedi. Ben nasıl bir geniş görüşlü insan karşısında bulunduğumuzu anladım. Teşekkür ederek pansiyona yerleştik. Ve sonra öğrendik ki, bu olgun ve insan adam uzun seneler kolejlerde hocalık etmiş; kalan ömrünü geçirmek üzere de Alplerin bu sessiz köyüne sığınmış. Pansiyonda bizden başka on kadar Fransız öğrenci de vardı. Mösyö Girard bunlardan bir gruba Lâtinçe dersi veriyordu. Gruba biz de katıldık. Hem dinleniyor ve eğleniyor; hem de öğreniyorduk. Mösyö Girard daha çok akşamları fikrî bir ziyafet sofrası kuruyor ve bizi etrafına topluyordu. Onu, küçük büyük hepimiz zevkle ve can kulağı ile dinliyorduk. Ne tatlı günlerdi, o günler! Zaman olur ki, hayali dünyaya değer.

Sözü uzatmayayım. Bir gün alışılmış konuşmalar esnasında Mösyö Girard bize bir kitap tavsiye etti ve mutlaka okumamızı söyledi. Bu, Aix - Marseille Üniversitesi Rektörü ünlü eğitimci ve ahlâkçı Jules Payot’un «İrade Terbiyesi» adlı kitabı idi.

Ertesi gün şehre inerek kitabı aldım. Revel köyünün koyu yeşil ağaçlıklarına daldım. İhtiyar bir meşenin dibine oturarak “İrade Terbiyesi”ni okumaya koyuldum. Okudukça içimde hasret ve pişmanlıkla karışık belirsiz bir acı duymaya başladım: Kendi kendime, “Ah bu kitap onsekiz-yirmi yaşlarında iken elime geçmeliydi,” diyor ve geciktiğim için üzülüyordum. Okumalarım bir iki gün sürdü. Kitabı bitirince Mösyö Girard’a teşekkür ettim. Memnun oldu ve bana vakit buldukça şu eserleri de okumamı tavsiye etti:

- Fikrî Çalışma ve İrade
  - Öğrenme Sanatı
  - Fikrî Çalışma
  - Fikrî Çalışmayı Düzenleme
- Ben bu eserlere şunları da ekledim:
- Mutluluğu Elde Etme
  - Mutluluğun Felsefesi
  - Mutluluk İlmî

— İrade Yoluyla Başarı

— Karakter

— Okul ve Karakter*

Bunlar daha çok gençleri aydınlatmak ve uyarmak için yazılmış ilmi eserlerdi. Fırsat buldukça bu eserleri ve hatta bazılarını tekrar tekrar okudum. Hayat için çok şeyler öğrendim ve Mösyö Girard'ı daima iyilikle andım. Fakat, dikkat et okuyucum. Öğrendiklerimi uyguladım ve uyguluyorum diyemem. İlim ne yazık ki pratik gerektirmez. İnsan, mesela sigara ve içkinin sağlığa ne kadar zararlı şeyler olduğunu bilir de bilgisi ile hareket edip bu tiryakiliklerden kolayca vazgeçemez. Çünkü ilmin kaynağı zekâ, işin ise, iradedir. İrade terbiyesinin en iyi şekilde sonuç verebilmesi için, ona erken başlamak gerekir. Alışkanlıklar kökleştikten ve huylar iyice yerleştikten sonra bu terbiye giderek zorlaşmakta ve sonuç vermek için Eyüp sabrı istemektedir.

Yalnız şununla avunuyorum ki, öğrendiklerime kendi bilgimi ve tecrübelerimi de katarak gençlere daima öğretmeye çalıştım. Bütün hayatımda imrenip de kendimde tamamıyla gerçekleştiremediğim iyi huylarla onları bezenmiş görmeyi daima istedim. Ve bu yolda bir şeyler yazayım dedim. Fakat, bu isteğimi gerçekleştiremedim. Meslekten eğitimci ve ahlâkçı olmayan için bu sahalarda bir esercik olsun yazmak kolay değil. Hatta biraz da uzmanlık sınırını aşmaktır. Bununla beraber, Türkçede çalışma rehberi olacak yeni bir eser de bulunmadığı için, takip ettiğim gençliğin bu yöndeki ihtiyacını yakından görüyorum.

Sonunda, 1943 - 1944 ders yılının kışında bir fırsat çıktı: Eminönü Halkevi müdürlüğü benden bir konferans vermemi istedi. “Gençliğe Öğütlerim” başlıklı bir konferans verdim. Merak uyandırdı. Dinleyicilerden birçoğu gerek şahsen ve gerek yazı ile benden bu konferansı yayınlamamı istediler. Konferans bu esercikteki ana fikirlerden bir kısmını özet halinde içeriyordu. Bunu biraz daha genişleterek Cumhuriyet Gazetesi'nde makale şeklinde yayınladım. Aradan bir iki sene geçti. 1947 senesinde Üsküdar Halkevi idaresi de bir konferans istedi. “Terbiyenin Karakter Üzerindeki Tesiri” başlığı altında, öncekini tamamlayacak şekilde, orada da bir konferans verdim. Bunu da Tasvir Gazetesi'nde yayınladım.*

Az çok malzeme toplanmıştı. Bunu biraz daha çoğalttım. Ve konuyu biraz daha zenginleştirdim, derken okuyucum, elinizdeki şu değersiz esercik doğuverdi.

* * *

İtiraf edeyim ki bu kitap, yukarıda sıraladığım eserler gibi, bir uzmanlık eseri değildir. Sadece fikrî çalışma atölyesinin genç ve tecrübesiz çırakları için faydalı olabilecek bir rehberdir.

Fakat okuyucum, biliyor musun ki, bunlar beden gücüyle çalışan çıraklardan daha zor ve geri durumdadır. Düşün ki, zanaata giren bir çocuk bir usta yanında ve onun daima gözü önünde çalışır. Öğrenmiş ve yetişmiş bir adamın nasıl çalışıp iş gördüğünü; el becerisiyle kol kuvvetinin zekâ ve irade emrinde nasıl birleşip iş başardığını gözleri ile görür. İş çıkarmanın ve verimli çalışıp başarılı olmanın zevkini tadar. Ustasından çalışmanın usulünü, güçlüklerini yenmenin kolaylığını öğrenir. Hatta genç yaşının gereği olarak, geçirdiği psikolojik buhran anlarında ustayı daima yanı başında, manevi bir kuvvet ve destek olarak bulur.

Fikrî çalışma çırakları ise, bu faydalardan ve böyle bir manevi destekten mahrumdur. Bunlar, zanaatta usta yerini tutması gereken, hocaları ile omuz omuza beraber çalışmazlar. Hocanın nasıl çalıştığını görmezler bile. Hoca ile yalnız yoklamalarda ve en sonunda, sınav masasında başbaşa kalırlar. Ve o zaman ise, hocaları sorduğu şeylere cevap alamayınca, onlara sadece «çalışmamışsın» yahut «öğrenmemişsin» der ve geçer. Fakat nasıl çalışmalarını gerektiğini ve öğrenmenin yönteminin ne olduğunu bu tecrübesiz çıraklar kendileri düşünüp keşfetmeye ve muhtaç oldukları manevi desteği kendilerinde arayıp bulmaya mecburdurlar. Bulamazlarsa yanar giderler. Bu yüzden yitirilen gençlerin sayısını Allah bilir. Gençlerimizin birçoğunun usanıp bezmesinin, cesaretinin kırılıp psikolojik perişanlığa düşmesinin sebeplerinden biri ve belki başlıcası budur. Yani bir taraftan çalışıp öğrenmenin yolunu ve usulünü bilmemezlilik, diğer taraftan da manevi destekten mahrumluktur. Eminim ki, bu boşluğu ve mahrumluğu bugün her genç duyuyor ve acısını çekiyor. Bunu bizler de duyduk ve çektik. Çünkü bizler de öğrenci olduk ve fikrî hayatın çıraklığını yaptık.

Gönül ister ki, okullarımız, ilkinden yükseköğrenimin sonuna kadar, derece derece gençlere öğrenme ve yetiştirme yolunda güvenle yürümenin yolunu öğretsin; çalışıp başarılı olmanın sırrını gösterebilir. Okul, bilgi üreten bir fabrika halinde çalışsın ve gençlerin yalnız zekâları üzerinde kalmamasın, iradeleri üzerinde de dursun ve onların ruh terbiyelerini yapsın. Çünkü insanın kıymet ve kuvveti, bilgisinin genişliğinde olmaktan çok, benliğine sahip ve iradesine hâkim olabilmesinde; iyi huylarında ve ruh terbiyesindedir. İrade ve ruh terbiyesi ise, ayrı bir iştir. Bu, ders ve kitap okuyup ezberlemekle elde edilmez. Bununla beraber, herkes biliyor ki, haddini aşan sınıf mevcudu ile dolup taşan okullarımızın hiç üzerinde durmadığı işlerden biri budur.

* * *

İşte bu boşluğu göz önünde tutarak ve bir taraftan okuduklarımdan, bir taraftan da uzunca süren bir öğrencilik ve hocalık hayatımın tecrübelerinden yararlanarak gençlere başarılı olmanın sırrına ve çalışmanın yöntemine dair bir fikir vermek isteyeceğim. Biliyorum ki, bir gencin beklediği ve bir gençten beklenen de başarılı olmaktır. Yani okul sıralarında ise iyi bir şekilde öğrenimini bitirmek, hayata atılmış ise, sosyal hayatta umduğu ve lâıyk olduğu yeri almaktır. Genç arkadaşım! Alçak gönüllülükle söylüyorum ki, sana burada bu amaca götüreceğim en doğru ve güvenli yolu göstereceğim.

Gerçek şu ki başarılı olmak, mutlu olmak demek değildir. İnsan başarılı olur, sosyal hayatta özlediği yerin daha üstününü bile alır da, mutlu olmayabilir. Servetin, güç ve şöhretin son noktasına varmış nice insan vardır ki, içi daima mutluluk dünyasının hasretiyle yanıp tutuşur. Gösterişli apartmanlarda, göz kamaştırıcı bir konfor ve lüks içinde yaşayan insanlar görürsün ki, bunların hepsini bir günlük mutlulukla değiştirmeye hazırdırlar. Çünkü, mutluluk tamamıyla gönül işidir. Ve içimizdedir. Onu kendi içimizden başka bir yerde sanıp aramak ve mutluluğu sırf servet, güç ve şöhrette görmek çölde serabı su zannetmektir.

Bununla beraber, mutluluğun yolu, başarının yolundan ayrı da değildir. Ve mutluluk ülkesi, başarı diyarının, biraz daha ilerisindedir. Bu diyarı aşmadan mutluluğa erişmek, imkânsız değilse de, çok güçtür. Başarılı olmuş bir insan için mutluluğa kavuşmak ise kolaydır. Yalnız birazcık daha gayret işidir.

Yolcum! Ben sana bu esercikte başarı diyarının yolunu göstereceğim. Sen istersen, ondan ötesine,

kendin gidebilir ve özlediğin mutluluğu bulabilirsiniz.

Feneryolu, Mayıs 1949

BAŞARILI OLMA YOLUNUN TEHLİKELERİ VE DÜŞMANLARI

Yetişme ve başarılı olma yolunun genç yolcusu! Bil ki tuttuğun yolda birçok tehlikeli geçitlerin ve yol kesen düşmanların vardır. Gerçi bunlara yalnız sen değil, hayat yolunun her yolcusu rastlayabilir. Fakat bu düşmanlar, senin gibi hayatın henüz eşiğindeki tecrübesiz masumları rahatsız etmeyi çok sever. Senin bunlarla pençeleşecek ve bu düşmanları yenecek silahın yok değildir. Yeter ki, sen bu silahları kullanabilesin. Kullanmayı bilmez de bir defa yenilirsen, bir daha belini kolayca doğrultamazsın. Müsaade et de sana, önce, yolunu bekleyen düşmanları ve rastlayacağın tehlikeleri göstereyim.

1- Başarının ilk düşmanı tembelliktir

Başarılı olma yolunda senin ilk büyük düşmanın tembelliktir. Burada sana tembelliği tarif edecek değilim. Onu sen, ben, hepimiz az çok tanırız. Çünkü, öteden beri denile geldiği gibi “İnsan tembel bir hayvandır.”

Yalnız ben sana şunu söyleyeceğim ki, tembellik insan karşısına çıkıp da mertçe savaşıyor bir düşman değildir. Aksine, eski peri hikâyelerindeki kahramanlar gibi, şekilden şekile girerek ve binbir hile kullanarak insanı yenmeye çalışan bir alçaktır. Tehlikesinin büyüklüğü de buradan gelmektedir.

Tembelliğin; yerine, adamına ve çağına göre girmediği kalıp yoktur. Herkesin mizacına göre tavır alır ve konuşur. Dilimizde aldığı çeşitli isimler de onun bu sinsiliğini gösterir. Tembelliğin adı uçarılıktır. Bir adı gevşeklik, bir adı hoppalık ve züppelik, bir adı uyuşukluk, üşengeçlik, keyfine düşkünlük, bencilliktir. Tembellik herkesin karşısına her zaman aynı kılıkta çıkmaz. O mesleksiz aktör gibi daima rol değiştirir. Bazen en geçerli bir mazeret kılığına girer; hasta olur, yorgun düşer ve herkesi haline açındırır. Bazen iş yapar görünür; aslında hiçbir şey yapmaz. Bazen tatlı bir dille konuşur ve gönül çeler. Onun kandırıcı bir felsefesi ve boş sözlerden örülmüş bir edebiyatı vardır. Tembelliğin kitabından sana bazı parçalar okuyayım da dinle:

- Adam sen de... Çalışanlar ne olmuş sanki?..
- Üzme kendini şu ölümlü dünyada, çalışmak yıpranmaktır.
- Hayat dediğin bir şanstır.
- Şansın varsa, her şeyin var demektir.
- Şansın yoksa kendini parçalasan da bir şey olamazsın.
- Zaten suyu getiren de destiyi kıran da bir.
- Sen destiyi kır, suyu başkaları getirsin de afiyetle iç...
- Hem bir işin olacağı varsa sırt üstü yatsan da olur, olacağı yoksa, yırtınsan da olmaz.
- Hele dursun bakalım, şimdi şöyle yaslan da yarın sabah yaparsın.
- Hem sana çalışmak yaramıyor; iştahın kaçıyor, neşen sönüyor.
- Huy bu ya, ben bütün sene kitap, defter koltuğumda gezmekten; hele kütüphane köşelerinde

pineklemekten hoşlanmıyorum...

— Sınavlara şöyle yirmi gün bir ay kala kafayı vurur, dersleri hazırlar ve sınavları mis gibi geçerim...

— Nedense benim yalnız sınav üstü zihnime bir açıklık geliyor; sene içinde sanki uykudayım...

— Hem ne gerek var, başarılı olanın ve olmayanın gideceği yer mezarlık değil mi?

— İnsan dünyaya bir defa gelir; hayatın tadına varmaya bak.

Tembelliğin kitabında daha neler ve ne saçma sapan sözler var. Bildiğin şeylerle başını ağrıtmayayım. Yalnız şunu söyleyeyim ki, eğer tembelsen ve tembelliğin organik bir hastalıktan ileri gelmiyor da ruhundaki bir gevşeklik, uyuşukluk, üşengeçlik, hoppalık ve uçarılık şeklinde ise, iradeni kullanarak başarının bu düşmanını yenebilirsin. Eğer vücutta bir hastalığın varsa bunun ilacını doktorlar bilir.

2- Başarının bir diğer düşmanı kötü arkadaştır

Genç dostum! Gittiğin yolda ikinci bir tehlikeli düşmanın da kötü arkadaştır. Arkadaşın kötüsü, emin ol ki, bir gencin başına gelebilecek kötülüklerden en kötüsüdür. Ve her kötülük gibi o da sinsî ve maskelidir. Hem maskesini gayet ustaca takınır. Dost ağzı kullanır. Seni kollar ve yardımına koşar görünür. Seni kendisine imrendirmek için yapmadığı şaklabanlıklar kalmaz. Tembellik senin içindedir ve sana senin ağzınla konuşur. Arkadaşın kötüsü ise, sana kendi ağzını kullanır ve seni tembellikten daha çabuk kendine bağlar. Zaten tembelliğin işi asma, hoppalığa ve züppeliğe düşme şekli çoğu zaman kötü arkadaş yüzünden başlar. Ve zaman ile alışkanlık halini alarak içimizde yerleşir. Kötü arkadaşın korkulacak bir felsefesi vardır. Sana her fırsatta gerek sözleriyle ve gerek tavırlarıyla aşılabilir ve tekrar eder:

— Gençliğini yaşa kardeşim, bu gençlik her zaman ele geçmez. Sana öğüt verenler vaktiyle günlerini yaşayıp da senin güzel gençliğini kıskananlardır, aldırma, eğlenmeye bak... Daha neler demezler ki...

Arkadaşın kötüsü çalışanlardan rahatsız olur, başarılı olmayı küçümsemek ve alaya almak yoluyla intikam alır. Seni kendine benzetmek ve kendi düştüğü çukura sürüklemek için başvuracak çare arar. Sözleri ile ve yaşayış tarzı ile manevi enerjini kırar ve sende haince bir ruh gevşekliği yaratır. Sözün kısası, inan ki kötü arkadaş bir gencin hayatında rastlayacağı en büyük talihsizliktir. Hele tembellikle arkadaşın kötüsü birleşir de yakana ikisi birden yapışırsa, her biri bir ömre yeten bu iki kötü düşmandan kendini kurtarman çok güç olur.

Sözlerime kulak ver: Arkadaş olacağın kimsede arayacağın şart çalışkanlık, dürüstlük ve iyilikseverlik olsun. Bu iyi huylarla bezenmiş olan bir insan, diğer bütün iyi meziyetlere de sahip demektir. Bunu unutma ve bu şartı bulamadığın kimse ile sakın arkadaş olma.

3- Başarının bir düşmanı da kötü örneklerdir

Başarı yolunda senin bir düşmanın daha var ki, bu da kötü örneklerdir. Bunlar takıp takıştırmakla, kiminin ayağına çelme takmak, kiminin gözüne kül atmakla servete; mevki ve şöhrete kavuşmuş; becerilerinin ve hak ettiklerinin üstündeki yerlere oturmuş; insan kılığındaki hayvanlar ve parazitlerdir. Gerçi bunlar yalnız bugün değil, her devirde görüle gelmiştir. Her zaman insanların

safliğından ve temiz yürekliliğinden faydalanarak kese doldurup ense şişiren açıkgözlere rastlanmıştır. Fakat zamanımızda bunlar görülmedik bir şekilde çoğalmıştır. Her yerde senin tecrübesiz ve masum gözlerine çarpan da bunlar oluyor. Karınca sabrı ile çalışıp kazanmaktaki benzersiz hayatın tadını ne yazık ki bunlar kaçırıyor.

Her kötülük gibi, kötü örneklerin de içlerinin kötülüğünü kusan, zehirli bir dili ve felsefesi vardır. Bu felsefenin eksenini “egosantrizm” denilen sırf kendini düşünürlük ve kendini bütün varlıkların merkezi halinde ve her şeyin üstünde görürlüktür. Başarı prensibi de (her ne şekilde olursa olsun) mutlak olana ulaşmaktır. Fakat aslında bunlar, insanlık dünyasının en alçak parazitleridir. Ve yukarıda verdiğim iki formülün ifade ettiği ahlâk düşkünlüğünü, bunlar bir zekâ eseri sanır, namuslulukla alay eder ve aldatarak ulaşmayı bir başarı sayar.

Sakın bunları hayatın için rehber alma. Şarlatanlığın ve parazitliğin gösterişli hayatından gözlerin kamaşıp da sakın namuslu çalışmanın güvenilir sonucundan şüpheye düşme ve manevî kuvvetini kırma. Geleceğini karanlık bir tesadüfün cilvesine terk etme. Hilekâr ve düzenbaz zekânın kartondan köşküne imrenme. Ve bil ki hayatta insan olan insana yaraşan yol, doğruluk ve namusluluk yoludur.

Namusluluk, insan vicdanı ile başbaşa kaldığı zaman ona verecek utandırıcı hesabı olmamak demektir. Bu ise, emin ol ki, mutlu olmanın ve iç huzuru ile yaşamının ilk ve en büyük şartıdır. Huzur içinde insanca yaşamak istiyorsan, bunu yalnız doğrulukla bulabileceğinden emin ol. Ve şunu bil ki, hayatta başarılı olmak demek, doğruluğun ve namusluluğun gösterdiği yolda yürüyerek hedefe varmak demektir. Yoksa, herhangi bir şekilde ve herhangi bir yoldan servete, şöhrete kavuşmak ve mevki sahibi olmak demek değildir. Eğer böyle demek olsaydı, yakalanmayan hırsızlara, gaspçı ve katillere, başarılı olmuş adam gözüyle bakmak gerekirdi.

* * *

Yetişme ve başarılı olma yolunda rastlayacağın tehlikeli düşmanlardan başlıcaları işte bunlardır. Gerçi bu arada kötü kitap ve kötü hocanın sana yapacağı kötülükten de bahsetmek ve seni bunlara karşı da uyandırmak gerekirdi. Fakat, bu son iki kötülükle uğraşmak sana değil memleketin eğitim hizmetleri başında bulunanlara düşer.

Dediğim gibi senin elinde bütün bu düşmanlara karşı koyacak kuvvetli iki silahın var: İradeli olmak ve çalışmak. Şu halde, mesele, iradeyi terbiye edip iyiliğin hizmetinde kullanmakta ve çalışmayı verimlendirmenin yolunu ve sistemini bilmektedir. Bence senin her şeyden önce muhtaç olduğun bilgi budur.

BAŞARILI OLMANIN ŞARTLARI

Genç okuyucum! Yukarıda sana başarılı olma yolunda rastlayacağın başlıca düşmanları gösterdim. Ve bunlar, başta tembellik olmak üzere, kötü arkadaş ve kötü örneklerdir, dedim. Bu arada kitabın ve hocanın kötüsü üzerine de dikkatini çektim. Bu düşmanlara karşı koymak için elinde irade ve bunun en yüksek insanı ve ahlaki ifadesi olan çalışma gibi kuvvetli iki de silahın olduğunu ifade ettim. Şimdi sana, bu silahları kullanma biçimini ve gerek kendi şahsın, gerek değerli ailen, büyük milletin ve bütün insanlık için hayırlı ve faydalı bir şekilde yetişip başarılı olmanın en temel şartlarını göstermeye başlıyorum.

Başarının ilk şartı iradeli olmaktır

Bu şartların birincisi ve hiç şüphe etme ki hayat için her şeyden önce geleni, iradeli olmaktır. Gevşekliğin, uçarılık, hoppalık, züppeliğin, türlü türlü şekilleri ile adına tembellik dediğimiz sefalet şeytanı ve başarı düşmanının yıldığı biricik silah iradedir. İyilik yolunda iradeni kullanabiliyorsan, korkma. Arkadaşın kötüsü semtine uğrayamaz. Karşında boş lafçıların ağzı ötmez; kötü örnekler zehirli dillerini çıkarıp seninle alay etmez.

Tekrar edeyim ki, insan zekâsı ve bilgisiyle değil, ancak iradesi ile insandır. Zekâ ve bilgi az çok hayvanda da vardır. Fakat, ahlâkî irade canlı organizmalar zincirinin son halkasını oluşturan insana has bir güç ve ayrıcalıktır. İrade; yalnız insanı hayvandan değil, aynı zamanda insanları birbirinden ayıran ve aralarında üstünlük ve aşağılık farkları yaratan tek ruh kuvvetidir. Etrafına bak, gördüğün üstün insanlar bunu hep iradelerinin kuvvetine borçludurlar. Tarihte şerefli yer almış ve ün kazanmış şahsiyetlerin hepsi bunu irade silahı ile elde etmişlerdir. Bu bir kanundur ve istisnası yoktur. Basit zekâlı, az bilgili, hatta bilgisiz insanlardan başarılı olanlar çok görülür. Fakat, zayıf iradeli insanlardan başarılı olmuş ve yükselmiş tek bir örnek gösterilemez. Çünkü başarılı olmak ve yükselmek sırf gayretin meyvasıdır; gayret ise, iradenin ifadesidir.

Daha iyi düşünürsek, iradeli olmak sadece maddî ve sosyal bir başarının değil, mutlu olmanın bile temel şartıdır. İnsanların çoğu, bindiği eşeği unutup da kayboldu sanarak pazarda eşek arayan Nasrettin Hoca'ya benzerler. Onlar da, mutluluğun kendi içlerinde olduğunu unutarak, onu barlarda, kahvelerde ve eğlencelerde ararlar. Sen bu hataya düşme ve inan ki, başarının sırrı gibi, mutluluk kuşu da kendi içimizde ve içimizin en orijinal ve insanî bir güç kaynağı olan irademizin altından kafesi içindedir. Mutluluk; defîne gibi bir tesadüf kazması darbesiyle bulunuveren bir nimet değildir. O ne şanstır, ne mirastır, ne piyangodur, ne mevkidir ne de servettir. Mutluluk, gayretle ve irademizin kuvvetiyle ele geçirebileceğimiz bir kaledir.

İrade üzerine düşünceler

İradeli olmanın hayat ve başarı için taşıdığı yüksek değer üzerinde anlaştıksa okuyucum, artık senin beklediğin ve asıl bilmek istediğin noktalara geçebiliriz:

İrade nedir? İradeli olmak ne demektir? Herkes iradeli olabilir ve kuvveti yolunca kullanabilir mi? İrademizde hür ve serbest miyiz? Yoksa bizim elimizde olmayan sebep ve sonuçlara bağlı mıyız? Gayret ve iyi bir terbiyenin yardımıyla iradeli olmak mümkün müdür? Mümkün ise, bunun yolları ve şartları nelerdir?

Seni, ilmin ve felsefenin en zor ve karmaşık meseleleriyle karşılaştırdığımı itiraf ederim. Asırlar içinde filozofları ve ilâhiyatçıları birbirine düşüren ve bitmez tükenmez tartışmalara yol açan bu meselelerle seni biraz düşündürüp yoracağım. Fakat, emin ol ki, bunlar yorulmaya ve üzerinde durulup düşünölmeye değer meselelerdir. Dikkat edersen hayatımızın plânı ve kaderimizin nasıl gelişeceği bu noktalar üzerinde düşünüp vereceğimiz karara ve edineceğimiz fikre bağlıdır.

İradenin üstün kuvvetine, bunun gayretle ve iyi bir terbiye yardımı ile elde edilebilmesinin mümkün olduğuna mı inanıyoruz? Öyleyse hayatımızın plânı şu olur: Gayret, her gün biraz daha gayret... Yavaş da olsa daima iyiliğe ve olgunluğa doğru kendinden emin bir ilerleyiş. İradenin insan için yüksek değerine kulak asmıyor ve bunun gayretle elde edilemeyeceğine mi inanıyoruz? Bu şekilde de tutacağımız yol, ya kör talihe küserek uyuşukluğa ve miskinliğe düşmektir yahut da istek ve heveslerimize uyararak kendimizi hoppalık ve züppeliğin pençesine kaptırmaktır. Fakat, bilelim ki, her iki şekilde de varacağımız nokta aynıdır: Sefalet ve pişmanlık.

Yukarıda sıraladığım meseleler gerçekten zordur. Ve muhakkak, insan denen bilmecenin en gizli birer düğüm noktasıdır. Fakat, genç arkadaşım, sakın gözün yılmasın. Bu meselelerde seni metafizik dolambaçlar içine sokup da, çıkmak için, sana girdiğin kapıyı aratacak değilim. Uzun ve ince psikolojik tartışma ve incelemelere girişip de zihnini bulandıracak ve içini sıkacak da değilim. Aslında bu tür tartışma ve incelemelere girişmeye benim tam bir yeterliliğim de yoktur. Çünkü ne meslekten filozof, ne de usta bir psikoloğım. Ben sadece senin geçtiğin yoldan geçmiş, duyduğun boşluğu duymuş ve çektiğin sıkıntıyı çekmiş bir hocayım. Ben seninle bu sıfatla ve bir hoca ağzı ve tavırla konuşacağım. Seninle el ele verip hayata inecek ve insanlar arasına gireceğim. İnsan işlerini ve eserlerini gözden geçirip sana meselelerimizin cevabını gerçeklerin kendi dillerinden dinleteceğim.

İrade nedir ve iradeli olmak ne demektir?

İradenin ne olduğunu anlamak için sosyal hayatımıza, yani benliğimizin dış dünyayla irtibatını sağlayan fiil ve hareketlerimizin hepsine birden dikkatle bakalım. Çünkü, şimdiden söyleyeyim ki, irade kelimesi ile ifade ettiğimiz ruh gücü, bir takım fiil ve hareketler şeklinde beliren bir kuvvettir. Şu hâlde onu, her şeyden önce sosyal hayatımızda aramamız ve bu hayatın hayret verici büklümleri içinden çıkarmamız gerekir.

* * *

Okuyucum! Bilirsin ki, beden ve ruh diye iki türlü varlıktan meydana gelmişiz ve bedensel yahut maddî varlığımız bakımından her şey gibi, biz de tabiat kanunlarına bağlıyız. Meselâ, cisimler gibi biz de düşeriz. Her maddî varlık gibi, türlü etkiler altında biz de sarsılır ve sallanırız. Kısacası, bu bakımdan uçsuz bucaksız tabiat denizi içinde yüzen bir saman çöpüüz.

Fakat, ruh varlığımız ve şuurlu bir benlik olmamız yönüyle; elbette ki bir saman çöpünden daha başka bir şeyiz. İçinde “Şuur (bilinç)” dediğimiz esrarengiz bir güç hazinesi taşıyan canlı bir organizmayız ve hızını bu hazinenin esrarından alan sayısız fiil ve hareketlerin failiyiz. Şöyle düşün ki, dünya bir denizdir, biz insanlar ise bilinmez bir semte doğru yol almış giden “hayat gemisi”nin yolcularıyız. Dalgaların çarpıntısı ile sallanan geminin içinde biz de sallanmaktayız. Bununla beraber kimimiz kazan ağzında ocaklara kömür atıyor, kimimiz güvertede elleri arkasında gezinip bakıyor, kimimiz de kaptan köprüsünde önünde pusula, dümen tutuyor... Ne demek istediğimi tabii anlıyorsun. Hepimiz, etrafımızdaki her şeyle beraber, geminin sallantısına uyarak eğilip sarsılıyoruz. Fakat, aynı zamanda ayrıca kendimize has hareketler de yapıyoruz. Ve hissediyoruz ki, eğilip sarsılma şeklindeki birinci tür hareketler “bizim” değildir. Bunlar tabiat faktörlerinin eseridir. İkinciler ise, “bizim” dir. Bunların yapıcısı ve sahibi bizizdir.

Gerçi iyi düşünersek, diğerleri de, birinci tür hareketler gibi, “yaratıcı kudret”in var edici görünmez eliyle gerçekleşmektedir. O sonsuz denizi çalkalayıp gemimizi sallayan kudretle, güvertede bizi gezdirip etrafa bakındıran; bazen güldürüp, bazen ağlatan, kısacası bizi var edip hayat sahnesine gönderen kudret -adına ister Tanrı de, ister Dieu- hep aynı bir kudrettir. Şu farkla ki, bu sonsuz ve sınırsız kudret, “bizim” dediğimiz hareketlerde doğrudan doğruya değil de, bizim benliğimiz aracılığıyla etkili olmakta; eserle eser sahibi arasına, sanki üçüncü bir varlık olarak, “biz” girmektedir. O sonsuz ve aynı olan kudret bizi hareketlerimizde ve yaptığımız işlerde serbest bırakmaktadır. O kudret nedir? Onu sorma:

***Halletmediler bu lugazın sırrını kimse
Bin kafilge geçti hükemadan, fudeladan.***

(Filozoflardan, erdemlilerden bin kafilge geçti
Bu bilmecenin düğümünü kimse çözemedi.)

Bizim olan ve olmayan hareketler

Demek istiyorum ki, iki çeşit hareketin merkeziyiz. Hareketlerimizden bazıları “bizim” dir. Bazıları da bizim değildir. Bunları geçelim. Bizim olmayan hareketleri ele alalım. Ve iradeyi bu tür hareketlerde arayalım. Fakat, önce kendi kendimize şunu soralım: Prensiplerini bizim varlığımızda bulması dolayısıyla, “bizim” dediğimiz hareketlerin acaba hepsi gerçekten bizim midir? Yani bizim şuurumuz ve düşüncemizle mi gerçekleşmektedir? İyi düşünersek, hayır. Çünkü, bakınız, meselâ doğduğumuz zaman küçücük bir yaratıktık. Seneleri arkada bıraktıkça büyüdük ve geliştik. Bu gelişme ve büyüme hareketi, gerçi bizim fizik varlığımızın bir eseri olduğundan bizimdir; fakat, bizim şuurumuzun eseri değildir. Hayvani hayatımızın biyolojik temelini kuran ve üreme prensibini hayat kaynağımızdan alan refleks dediğimiz hareketler de gerçi görünüşte bizimdir; fakat bizim şuurumuzun dışında olmaktadır. Bilirsin ki, iç organlarımıza ait reflekslerin en mükemmeli kalbimizdir. Çok işlek ve içerisi çok gürültülü olduğu muhakkak olan bu can evimizin gireninden, çıkanından haberimiz var mı?

Refleksler ve otomatik hareketler

Şu halde tekrar edelim, irade meselesinde yalnız bizim olmayan hareketleri değil, bizim olanlardan

da bir kısmını çıkarmak; fizyolojik hayatımızın derinliklerinde bizden habersizce meydana gelen organik faaliyetleri geçmek gerekir. Hatta biraz daha ileriye giderek, hayvani hayatımızın üst basamağı olan ve çıkışının başlangıcı ve merkezini kendi ruh enerjimizde bulan “otomatik” hareketleri bile bir tarafa bırakmak gerekir. Dikkat ediniz ki, otomatik dediğimiz bu tür hareketler, refleks sayılan hareketlerden ayrılır. Diğerleri bitkisel hayatımıza bağlandığı halde, otomatikler hayvani hayatımızın eserleridir. Fakat bunlar da, biraz farklıca olmakla beraber, refleksler gibi, şuurlu benliğimizin dışında gerçekleşmektedir. Sosyal hayatımızın büyük bir kısmını kapladığı halde irademize yabancı kalan otomatik hareketlerimiz başlıca üç şekildedir ki bunlar; insiyak (içgüdü), itiyat (alışkanlık) ve telkinli hareketlerdir.

İçgüdüsel hareketler

Hayvanlar âleminde en mühim faaliyet zekâsını ortaya koyan içgüdü yahut “insiyak - şevki tabiieler”, insan hayatının da büyükçe bir kısmını yönetmektedir, içgüdülerin neyin nesi olduğunu tam olarak bilmiyoruz. Yalnız şunu biliyoruz ki, içgüdü dediğimiz hareketler, kendine has bir ihtiyacın veya meyilin ifadesi olarak, belirli bir türün her ferdinde, zaman ve mekân içinde hiç değişmeksizin, aynı şekilde ortaya çıkan ve doğuştan var olan karanlık birer kuvvettir.

Kovan hayatı yaşayan arılara bakınız. Bu hayvancıklar, bundan binlerce sene önce, dünyanın her yerinde, ne ise, nasıl yaşıyor ve çalışıyorlarsa bugün de öyledir; hep aynı tarzda petek yapar ve bal toplar. Kudret eli arıları ince birer sanatçı gibi doğup yaşamak üzere yaratmıştır. İşte bu bir içgüdüdür.

İlk bakışta alışkanlık şeklinde ortaya çıkan hareketler, bir düşünce ve iradenin eseri gibi görünür. Meselâ yuvasını yapan bir kuşa, yavrularına uçuş öğreten bir leyleğe, ağını kurup yuvasında yemini bekleyen bir örümceğe, yavrusunu kurtarmak için tehlikeye atılan bir anneye uzaktan bakılınca bu hareketlerde birer şuur izi görülür. Fakat, bu görüş aldattıcıdır. Gerçek şu ki bu hareketler sadece kuş, örümcek ve anne türüne has içgüdülerdir. Ve aslında birkaç refleksin birleşik bir halde ve ruhun bir gücüyle harekete geçmesinden ibarettir.

Alışkanlıklar

Otomatik hareket ve faaliyetimizin büyük bir kısmı da alışkanlık yahut “itiyat” şeklinde görülenlerdir. Başarı yolunda büyük bir rol oynayan alışkanlıklar, dikkat edilirse, içgüdülerden açık bir şekilde ayrılır. Diğerleri, yukarıda da işaret edildiği gibi, sırf kendine has ve türün bir ayrıcalığı olduğu halde; alışkanlıklar, aksine tamamıyla kişiye mahsustur. Ve kişiden kişiye hatta aynı bir kişinin hayat basamakları içinde daima değişebilir. İçgüdüsel hareketler, hayati birer ihtiyacın ifadesi olarak doğuştan türden kişiye soyaçekim yolu ile geçtiği halde; alışkanlıklar sonradan ve çoğu zaman başkasından görüp öğrenme yoluyla elde edilir. Çoğu kez sunî bir şekilde ortaya çıkan bir ihtiyaç veya hevesin ifadesi olarak başlar. Bazen sırf taklit ile bazen düşünceli bir şekilde başlayan alışkanlıklar, zaman içinde tekrarlana tekrarlana yerleşir ve başlangıçtaki şuurunu kaybederek otomatikleşir. Meselâ, büyüklerin sağa sola tükürüp sümküdüğünü gören küçükler önce buna özenmeye başlar. Bir iki tekrardan sonra, bu tiksindirici hareket onlarda da bir alışkanlık halini alır. Etrafımızdakilerden görerek bir iki sigara içeriz. Biraz sonra arkadaşlık gayretiyle bir iki daha... Derken sigara içme alışkanlığına saplanıp kalırız. İçki, kumar, yalancılık, uçarılık... gibi belâli

alışkanlıklar hep böyle başlar. Ve tiryakilik denen felâketle biter.

İçgüdüler gibi, alışkanlıkların da psikolojik mekanizması, birkaç refleksin birleşik bir halde ve herhangi bir düşünce ve ihtiyaç yoluyla harekete geçmesi temeline dayanır. Yalnız, tekrar dikkati çekelim ki, alışkanlıklardaki ihtiyaç veya meyil çok kere hiç yoktan ve suni olarak meydana getirilir ki, bu nokta ile alışkanlıklar içgüdülerden tamamen ayrılır. Ötekiler çok kere canlıların, gerçek ve şahsi bir ihtiyaç ve meyilini ifade ettiği halde; alışkanlıklar birer görenek halinde taklit ile bazen de düşünce ürünü olarak başlar. Ve gitgide birer ihtiyaç halini alır. Alışkın olmayan için sigara, içki, kumar asla ihtiyaç ifade etmez. Fakat bir defa alışınca bunlar, ekmeğe ve suya olan ihtiyaç kadar dayanılması güç birer ihtiyaç şekline girer. Kısacası, içgüdülerin başlangıcı doğuş, alışkanlıklarınki ise tekrarlanan hareketler serisinin ilk hareketidir. Ve mühim olan da bu ilk harekettir. İnsan sigaraya ilk sigaradan, içkiye ilk kadehten başlar.

Bunun içindir ki içgüdülerini değiştirmek veya düzeltmek, belki imkânsız değildir. Ama elbette ki çok güçtür. Normal bir anneden çocuk sevgisi ve şefkati silinemez. Kedi fare tutmaktan vazgeçirilemez. Buna karşılık alışkanlıklarımızı değiştirmek, sağlam bir nefis terbiyesinin rehberliği ile bunları yönlendirmek ve yönetmek, hele doğru yolda kötü alışkanlıklara başlayıp saplanmamak daima elimizdedir. Gerçi “alışmış kudurmuştan beterdir” ama kötü alışkanlıklara saplanıp da kudurmuş bir hal almaktan ise, iyiliğe götüren ve başarıya yarayan iyi alışkanlıklar elde etmemiz daima mümkündür... Mümkün olduğu içindir ki, okulun ve hele eğitimcilerin başta gelen vazifesi, kaderini ve gelecekteki hayatının sorumluluğunu ellerinde tuttukları gençlerde başarı ve mutluluğa ulaştırıcı iyi alışkanlıklar oluşturmak ve onları kötü alışkanlıklardan korumaktır.

Telkinli hareketler

Şuurlu benliğimizin dışında oluşan hareketlerden bir kısmı da telkin altında yaptığımız hareketlerdir. Dikkat edersek bunlar da içgüdüler ve alışkanlıklar gibi bizden ortaya çıkmakla beraber, gerçekten “bizim” değildir.

Telkin diye, bize herhangi bir şey hakkında bir fikir vermek ve bu sayede inancımızı kazanarak bizi bir harekete yöneltmek için karşı karşıya bırakıldığımız söz veya hareket şeklindeki etkiye denir. Bu etki iyilik yolunda olabildiği gibi, kötülük yolunda da olabilir. Ve ne yazık ki bu yoldaki telkinler bilhassa gençler için daha etkilidir. Kötü bir arkadaşın sözleri veya hareketleri ile üzerimizde yaptığı etkiyi, en iyi söz ve öğüt yapamaz.

Görülüyor ki, organizmamız birçok hareket ve faaliyetin çıkış merkezidir. Bu hareketlerden bir kısmı, büyüme ve gelişme gibi sırf bitkiseldir. Bir kısmı da organik ve otomatik şekilde hayvanidir. Bizden ortaya çıkmaları bakımından bizim gibi görünen bu hareket ve faaliyetler, aslında bizim olmaktan uzaktır. Çünkü bizim irade ve şuurumuzun eseri değildirler.

Şuurlu hareketlerimiz ve irade

Bu bitkisel ve hayvani hareketlerden başka, bir kısım faaliyetlerimiz daha var ki, işte bunlar gerçekten bizimdir ve bizim İnsanî varlığımızın ifadesi ve benliğimizin öz malıdır. Şuurlu dediğimiz bu faaliyetler, şuurumuzun ışık demeti altında akıl ölçeği ile iyice ölçüp tarttıktan sonra, karar

vererek yaptığımız hareketlerdir. “İrade” dediğimiz ruh gücü ve manevî enerji de budur. Yani, içimizin karar verip yapma ve gerçekleştirme kudretidir.

Fikrî bir örnek ile aydınlatalım: Okuyucum! Farzet ki, bir öğle üstü fakülteden yemeğe diye çıkmışsın. Yemekten sonra kütüphaneye girmek üzere, önünden geçtiğin ve yabancı olmadığını bir kahvede birkaç arkadaşını tavla başında görüyorsun. Sana hep birden kollarını açıp gel, gel diyerek işaret ediyorlar... İlk anda can atıyorsun, adımların gerilemeye başlıyor... Kahvenin şamatalı havası, tavla pullarının şakırtısı, gençliğin neşeli kahkahası seni sanki zincirleyip çekiyor... Bu davet, bu fikir ve bu telkinin hatta belki de sende bulunan kahve ve tavla alışkanlığının sürükleyici kuvvetine dayanamayarak kütüphaneye gitmekten hemen vazgeçmek üzeresin... Derken, beyninden şimşek hızıyla bir düşünce geçiyor. Ve ani, keskin bir kararla kütüphaneye gitmeliyim diyor ve yürüyorsun. İşte genç okuyucum, bu kararınla sen iyilik ve başarı yolunda aklını ve iradeni kullandın. Telkin ve alışkanlığın otomatik sürükleyişine karşı iradenle direnip dayandın.

Ahlâki irade

Şu halde irade, tekrar edelim ki, aklımızın düşünüp karar verme ve yapılması aynı derecede mümkün olan çeşitli hareket tarzlarından birini beğenip tercih etme gücüdür. Yalnız, bu noktada biraz duralım. Günlük yaşadıklarımız gösteriyor ki, insan bu gücü iyilik yolunda kullanıp iyi işe karar verebildiği gibi; kötülük yolunda da kullanabilir. Ve kötülüğü tercih edebilir. Muhtaç birine yardım elini uzatan bir hayır sahibi ile bir masumun canına kıyan bir caniyi göz önüne getirelim. Belli ki bunların her ikisi de düşünüp karar veriyor. Ve düşünerek hareket ediyor. Şu farkla, biri aklını ve bunun gerçekleştirme gücünü ifade eden iradesini iyilik yolunda kullandığı halde; diğeri kötülük yolunda kullanıyor. Biri içinin İnsanî ve ahlaki yönlerine uygun hareket ettiği halde; diğeri hayvani his ve hırsları gereğince hareket ediyor.

Şu halde, başarı konusunda iradeyi kör ve mutlak bir ruh gücü olarak değil; ahlaki anlamda almak ve aklın iyilik yolunda düşünüp karar vermesi, fiil ve hareketlerin iyisini ve faydalısını kötüsüne ve zararlısına tercih etmesi şeklinde anlamak gerekir ki, iradenin bu şekline “ahlâkî irade” denir. İşte bu anlamda iradeli olmak demek, fiil ve hareketlerin iyisini seçip gerçekleştirme şeklinde beliren ruh gücüne sahip olmak; hareketlerimizde kötü örneklerin, kötü telkin ve alışkanlıkların esiri olmayarak kendi davranışlarımızın bizzat, sevk ve idare edici olmak demektir. Olabilir miyiz? İradeli olmak elimizde midir? Fiil ve hareketlerimizi bizzat tercih etmek, sevk ve idare etmek gücüne sahip miyiz? Bu bir terbiye meselesi midir? Yoksa yaradılış sonucu mu? Yaratılış sonucu ise, terbiyenin, fikrî ve manevî çabanın ruh ve karakter üzerinde hiç mi bir etkisi yoktur? Bu sorularla konumuzun can noktasına geliyoruz.

TERBİYENİN RUH VE KARAKTER ÜZERİNDEKİ ETKİSİ

Mizaç ve karakter

Okuyucum! Bilirsin ki, insanlar birbirinden yapıları, organik ve fizyolojik yapıları, tenlerinin ve gözlerinin rengi ve yüzlerinin şekli yönüyle ayrılır. Kalabalık bir yerde, meselâ bir maçta yüzlere dikkat edersen, birbirinin tam benzeri iki kişi göremezsin. Yeryüzünü şenlendiren milyonlarca insandan birbirinin tam benzeri iki kişiye rastlayamazsın. Doktorlar bile organik vasıfları ve tepkileri, birbiriyle aynı iki hasta bulamıyor. Yaratıcı kudret yüz binlerce yıldan beri gelip geçmiş ve gelecek olan insanlardan her birini bir başkâipte ve sınırsız modelde insanoğlu yaratmıştır. Şurasına dikkat edelim ki, her insan, kendisine has olan, beden yapısı ve organik farklılıkları ile kendi başına bir dünya ve bir biyolojik tip oluşturur. Her kişinin bu beden yapısı ve organik vasıfları onda belli bir fizyolojik oluş yahut “comportement” meydana getirir ki buna “mizaç” veya “natura” denir.

Fakat insanlar birbirinden yalnız beden yapıları, yüzleri ve mizaçları bakımından değil; aynı zamanda ve hele manevî, ruh yönü ve reaksiyonları bakımından da ayrılır. Hem bu bakımdan olan ayrılış daha ince, daha derin ve köklüdür. Aynı görüş ve duyuşta, aynı sahne karşısında, aynı üzüntüyü duyup tepki gösteren iki kişi görülmez. Her insan, kendine has manevî yapısı ve ruh yönleriyle bir başka dünya ve bir psikolojik benlik yahut “şahsiyet” oluşturur. Ve kişinin bu manevî yapısı ile ruh yönleri onda belli bir duyuş ve hareket ediş tarzı yaratır ki buna da “karakter, huy, tıynet, seciye” denir.

Karakter kelimesinin anlamları

Öyleyse “karakter” yahut “huy” deyince bundan, önce, bir kişiyi diğer bütün kişilerden ayıran ruhsal ve manevî farklılık ve vasıflar anlaşılmalıdır. Her kişinin ruh yapısı, tekrar edelim ki, onda belirli bir düşünce tarzı ve bir hayat görüşü yaratır. Olanlar karşısında belirli tepkiler gösterme şeklinde ortaya çıkar. Kısacası, herkesin ruh yapısı belirli bir ruh benliği ve manevî fizyonomi meydana getirir ki, karakter kelimesi, ana hatlarıyla, bu benliği ve fizyonomiyi ifade eder.

Karakter ve huy kelimeleri, aynı anlamda, ırk ve millet gibi belirli insan grupları hakkında da kullanılır. Ve grubun bütün kişileri için ortak birtakım ruhî yönler ifade eder. Türk’ün karakteri dediğimiz zaman, bundan meselâ, Türklerde görülen mertlik ve cömertlik gibi ortak meziyetler anlaşılır.

Netice olarak karakter, şekillenmiş şahsiyet, terbiye görmüş irade, uyanık bir şuur, fikir ve hareketlerine sahip olma ve prensip adamlığı anlamlarına gelir ki, bunu Türkçede “seciye” kelimesi ile ifade edebiliriz. Bu anlamda “karakterli adam”, prensipli ve şahsiyet sahibi, düşünceli ve iradeli adam demektir. “Karaktersiz adam” da şahsiyetsiz, sözüne ve işine güvenilmez ve akıl ermez, düzensiz adam demektir. Başka bir deyişle, karakterli “seciyeli” insan, hayvani içgüdü ve eğilimlerin

tutsaklığından kurtulup bu kuvvetleri hayat için birer hizmetkâr haline koymuş olan insandır. Karakterersiz “seciyesiz” insan da, hayvanı içgüdü ve isteklerin hâkimiyeti altında kalmış olan insandır. Dikkat edelim ki bu anlamıyla karakter yahut seciye, terbiye ve ahlâkın en yüksek gayesini ve ideal hedefini oluşturur. Doğrusu terbiye ve ahlâkın gayesi, en kısa bir ifade ile karakterli ve sağlam seciyeli insan yaratmaktır. Ek olarak, biz burada karakter kelimesini bazen huy, bazen seciye anlamında kullanacak ve yerine göre buna işaret edeceğiz.

İnsanlar çeşitli mizaç ve karakterdedir

Demek ki, insanlar mizaçları yani organik yapıları ve fizik görünüşleri başka başka oldukları gibi, karakterleri yani, ruh yapıları ve manevî fizyonomileri, kısacası huyları yönüyle de başka başkadır. İnsanların bazısı çabucak etkilenir, heyecanlanır, öfkeye kapılır; iç dünyasına çekilip kendi duygu ve düşünceleri ile yaşar; zevki ve kederi olanca şiddeti ile duyar.

Bazısı gayet canlı, hareketli, girişken ve cesaretlidir; sokulgan ve atılgandır. İç dünyasından, düşünmekten ve duygulanmaktan hoşlanmaz. Aksine hayatını, çalışarak ve hareketli bir şekilde yaşamak ister. Bunlar daima neşelidir, iyimserdir, içleri tükenmez bir ümit ve istekle doludur. Bu tipler gerçekçidir ve pratiktir; çabuk karar verir ve kararlarını hemen gerçekleştirmeye kalkışır. (İnsanların bazısı gevşek ve hantaldır; kararsız, kuruntulu, çok hesap edip ölçer, fakat az hareket eder. Bunlar adeta hareket ve girişkenlikten yılar; düşünmeden ve zihin çalışmasından zevk alır, düşünce dünyasında yaşamayı gerçeklerle karşı karşıya gelmeye tercih eder. Bu tipler çok zaman kederli ve kötümserdir. Sözün kısası, insanların bazısı ölçüsüzce hassastır, romantiktir. Bazısı hareketli, gerçekçi ve alabildiğine faydacıdır. Bazısı da apatik (ilgisiz) ve hantaldır.

Karakter değişir mi? Mesele şuradadır: Kişinin sahip olduğu belirli ruh yapısını tamamen veya kısmen olsun değiştirmek, onu kötü huylarından vazgeçirip iyi huylarla donatmak yahut hiç olmazsa huylarını değiştirmek ve bu sayede ruh kuvvetlerini ayarlamak ve bu kuvvetler arasında bir denge sağlamak; meselâ, fazla hassas ve romantik bir kişiyi hareketli ve gerçekçi yapmak mümkün müdür?

İki görüş ve iki cevap

Yukarıdaki soruya cevap olarak, düşünce tarihinde, biri olumsuz ve kötümser, diğeri olumlu ve iyimser iki görüşe göre huylarımız doğuştandır. İnsan iyi ve kötü huyları ile beraber doğar, bunların iyilerinden faydalanır, kötülerini de hayatı boyunca semer gibi sırtında taşır. Her insanın mizacı ve naturası beden yaratılışının ve organik yönlerinin nasıl değişmez bir ifadesi ise; huyları da ruh bünyesinin ve manevî yapısının öylece değişmez ve değiştirme kabul etmez bir ifadesidir.

Terbiyenin ruh ve karakter üzerinde gerçek bir rolü yoktur tezi

Bu sebeple, bir çekingeni atılgan, bir tembeli çalışkan, bir korkağı cesur, bir cimriyi cömert yapamazsınız. Kendini idare etmekten aciz, zayıf iradeli bir kimseyi azimli bir insan haline getiremezsiniz. Bir katı yürekliyi merhametli yaparak çaresizlere acındıramazsınız. Bir kibirliyi, bir kıskancı, bir dalkavuşu, bir aşağılığı, bir yalancı ve sahtekârı, bir egoisti bu kötü huylarından vazgeçiremezsiniz. Bu sahada din, ilim, terbiye ve ahlâk hepsi çaresiz kalır. Nitekim fiile dökülen

işler de çaresiz kalmıştır. Asırlardan beri din, ilim, terbiye ve ahlâk var olduğu ve bunlar hep bir ağızdan iyilik aşıladığı halde, bugün insanların birçoğu yine hain, katil, yalancı, egoist, dalkavuk, şerefsiz olmaktan kurtulmuş değildir ve kurtulamaz. Çünkü, huy ve tabiat ayrı bir şeydir. Bir insanın huyu maddi varlığının bir parçasıdır, Maddeyi değiştirebiliriz. Fakat tabiat ve özünü değiştirenleyiz. Bir demir parçasını teknik yöntemlerle şekilden şekile sokar, meselâ çelik haline koyarsınız. Fakat demirin tabiatını değiştirip de onu altın yapamazsınız. Demir daima demirdir, altın da altındır. Yırtıcı bir hayvanı terbiye ederek bir dereceye kadar uysal bir hale koyabilirsiniz. Fakat kediyi fare yakalamaktan, köpeği kemik yalamaktan vazgeçiremezsiniz. Akrep sokar, kurt parçalar. Sokmak ve ısırarak bu hayvanların yaradılış ve tabiatındadır.

İlim ve terbiye, huyları değiştirmez, sadece örter. Kötü huylu bir insanı, ilim ve tekniğin terbiye metotlarıyla, dinî ve ahlaki aşılama ile iyiliğe doğru bir dereceye kadar yöneltebilir ve huyları üstüne bir astar çekip bunları gizleyebilirsiniz. Fakat değiştiremez ve kötü bir insanı kötülük batağından çekip çıkaramazsınız. Terbiye ile değiştirdiğinizi sandığınız huylar, zaman ve yeri gelince saklı kalan bütün çirkinlikleri ile sırtarak kendilerini meydana vururlar. Terbiye görmüş kötü huylar tıpkı tepesi kurumuş, fakat kökü cilt altında kalıp yerleşmiş çıbanlar gibidir. Patlayıp akmak için bir kaşını fırsatı bekler. Bilgili görünen, insan kılıklı, aşırı derecede kibar, üniformalı, fraklı nice insan görürsün ki yerinde ve zamanında hiç beklenmeyen kötülükler kusar. Çünkü kılık, kıyafet, üniforma, frak ahlaksızlığı sadece gözlerden saklayan bir perdedir. Kibarlıkta aşırılık ise, genellikle mayadaki kabalığı örtmek için bir maskedir. Kötü mayalı bir insandaki terbiye ve kibarlık sırf bir ciladır. Ve cam üzerindeki boya gibidir. Kabukta kalır. Mayaya ve öze asla işlemez. Ve gerçek anlamıyla iyi insan, terbiye kumaşından dikilmiş süslü bir elbise değil, iç yüzü ve hamurunun mayası ile insandır. Kısacası terbiye sadece huyların kötüsünü perdeler. Ve kişinin iç yüzünü değiştirmez. “Zerdüz palan vursan da eşek, yine eşektir.” (Altın semer vursan da eşek, yine eşektir) Şeyh Sadi’nin dediği gibi “Kurt yavrusu insanlarla birlikte büyümüş olsa bile yine kurt olur.”

Halk bilginlerinin bu mesele hakkındaki yargısı ve en derin düşüncesi de budur. Bizdeki “Huy canın altındadır”, “Can çıkmayınca huy çıkmaz” atasözleri bu düşüncenin en öz birer ifadesidir. Halkımızın anlayışına göre de terbiye tıpkı yemeğe katılan baharat gibidir. İnsana içten olmayan bir tatlılık verir. Fakat, mayayı değiştirmez. Bu anlayışın son asırlardaki büyük temsilcileri, başta Hollandalı filozof Schopenhauer gelmek üzere Kant, Stuart Mil, Spencer’dir. Son zamanlarda Fransız fikir adamı Gustav le Bon gibi bazı sosyologlar, aynı anlayıştan hareket ederek ırkların ve milletlerin de kişiler gibi belirli karakterleri olduğuna ve bunların ilim ve medeniyetle asla değişmediğine inanmaktadırlar.

Olumlu görüş

Bu olumsuz ve kötümser görüşün tam tersi olarak diğer olumlu görüşe gelince; buna göre, iyisi ve kötüsü ile birlikte, bütün huylarımız doğuştan değil, kazanılmıştır. İnsan her türlü düşünce, his ve huydan ayrı fakat her çeşit huy edinmeye müsait olarak doğar. Düşünce ve duygularımız gibi, huylarımızı da hep çevremizden ve görüp öğrendiklerimizden alırız. İnsan belirli bir çevre, iklim ve şartlar içinde doğar ve yaşar. Bu şartlar uyarınca aldığı terbiyeye göre de ruh yapısını kazanır. Fakat bu yapı bir defaya mahsus olarak oluşmuş ve zaman, mekân içinde hiç değişmeksizin kaya gibi duran bir şey değildir. Aksine, değişmesi ve değiştirilmesi daima mümkündür. Çünkü insan normal olmak şartıyla, serbest bir iradeye sahiptir ve bu güçle kendini yönlendirebilir ve idare edebilir. Aslında,

terbiye ve ahlâk gibi disiplinlerin en eski zamanlardan beri var olması da bunların huylar üzerinde etkili olduğuna inanıldığı ve kötü huyların iyi bir terbiye ile değiştirilebileceğinin kabul edildiğinin bir delilidir. Eğer terbiye ve ahlâkın huylar üzerinde hiçbir etkisi olmasaydı, binlerce seneden beri bütün insanlık bu disiplinlere sarılıp inanmazdı. Terbiye ve ahlâkın öteden beri var olmasına rağmen, insanlardan bir kısmının halâ kötü huylu olması, bu disiplinlerin huylar üzerinde yeteri kadar etkili olmadığını değil, etkili olacak şekil ve şartlar altında gerektiği gibi uygulanmadığını ve huyların ruh mekanizmasının henüz tam anlamıyla bilinmediğini gösterir.

Gerçi gençlikte, hele ilk çocukluk çağlarında, alınıp yerleşen huylar kökleşir ve ileride terbiye ve irade kuvvetine karşı bir direnç gösterir. Çünkü gençlik, beden yönünden olduğu kadar, ruhun şekillenmesi bakımından da hayatın en plastik devresidir. Ve gençlikte edinilen huylar, ileride ruhî bir tembellik ve ihmalcilik ile kaynaşarak, muhtemelen mezara kadar yakamızı bırakmaz. Bunun içindir ki terbiye ve ahlâkın etki bakımından en verimli çağı gençliktir. Fakat bütün güçlülere rağmen, huyların en köklüsü bile irade ve azmin ve iyi bir terbiyenin tokmağı altında ezilip erimeye mahkûmdur. Kuvvetli temsilcilerini onsekizinci asırda bulan ve bu asrın rasyonalizmi (akılcılığı) ile pekiyi bağdaşan bu görüşün en ünlü temsilcisi de J. J. Rousseau'dur. Bu filozof "İçtimai Mukavele (Toplumsal Sözleşme)" ve bilhassa "Emil" adlı eserinde şiddetle bu görüşü savunmuştur. Görülüyor ki, terbiyenin ruh ve karakter üzerindeki rolü hakkında ileriye sürülen tezlerden birincisinin karanlık bir kötümserliğe saplanmasına rağmen, ikincisi de alabildiğine iyimserdir. Ve kaliteli bir terbiyenin huylar üzerinde sonsuz bir rolü olduğuna adeta körü körüne inanmaktadır.

Terbiye hususunda kadercilik ve kaderciler

Ekleme gerekir ki bu mesele dinlerin felsefesinde de büyük bir yer tutmuş ve hele, İslâm dünyası düşünürlerini birbirine düşürmüştür. Abbasi halifeler devrinin ilk asrında bu mesele etrafında kopan büyük tartışmalar sonunda "cebriyeciler" diye bir "eyvallahçılar" topluluğu ve "cebriye" diye de gayet kaderci bir mezhep üremiştir. "Ehli sünnet" irade serbestliğine ve ilmin terbiye ve ahlâkın ruh üzerindeki verimli tesirlerine inandığı halde, cebriyeciler miskince bir kaderciliğe saplanarak insanları İlahi irade ve kudretin elinde bir kukla görmüşlerdir.

Bunlara göre her insanın hayatının nasıl başlayıp biteceği, herkesin hayatta neler görüp geçireceği, ilahi irade tarafından "Âlem-i Ervah (ruhlar âlemi)" da önceden belirlenmiş ve "Levh-i Mahfuz (kader levhası)" da yazılmıştır. Herkes dünyaya ezelde yazılmış bir kaza ve kader levhasıyla ve bir "alın yazısı" ile gelir. Ve herkesin kaderi alınının yazısına bağlıdır. Kimse bunun dışına çıkamaz ve hiçbir kuvvet bu yazıyı değiştiremez. Olacak ne ise olur; çıkacak göz, çıkar. Akacak kan damarda durmaz. Kötü huylu bir insan, öyle doğar ve öyle ölür. Bu onun alın yazısıdır. Alın yazısının ve kader levhasının amansız hükmüne kimse karşı gelemez. Ne yapsan çaresizdir. Ve çare aramanın çalışıp çabalamanın sonu da boşuna yorulmaktır.

Cebriyeciliğin haklı görülmesi mümkün değildir. İlmi bir "determinizm (belirlenimcilik)"e dayandırmaktan çok, tembelliğin, miskinlik ve sefaletin bir savunmasından ibaret olan bu görüş üzerinde burada uzun boylu durmaya gerek görmüyorum. Yanlışlığı ortada olan ve bugün hiçbir bakımdan haklı görülmesi mümkün olmayan bu anlayışın ciddi bir tenkid değer tarafı bile yoktur. Yalnız şu noktaya işaret edelim ki, bu görüş ve bu zalim felsefe İslâmiyet'in gerçek felsefesi değildir. İslâm dini "Ehli sünnet" in kabul ettiği gibi, irade serbestliğine dayanan, terbiye ve ahlâkın insan

huylarına ve işlerine tesir ettiğini ilân eden ve aşıl原因 yüksek bir dindir.

Şu son kaderci görüşü bir tarafa bırakınca önceki iki tezden acaba hangisi doğrudur? Hemen cevabını verelim ki, olduğu gibi alındığında, bunlardan hiçbirisi doğru değildir. Bununla beraber her ikisinin de doğru tarafları vardır.

Huylarımızın bazılarını değiştirmek elimizdedir, bazılarını değildir

Bizce gerçek şudur ki, huylarımızın bazılarını kökünden değiştirmek elimizde değildir. Bu gibi huylarımız gerçekten canımızın altında ve biyolojik benliğimizin derinliklerindedir. Bu derinliklere ilmin, terbiye ve ahlâkın güçlü eli yetişemez. Huylarımızın bazılarını ise, güç olmakla beraber, kuvvetli bir terbiyenin yardımı ile değiştirmek, düzeltmek ve yerlerini iyi huylarla doldurmak mümkündür. Kısacası bazı huylarımız daha var ki bunları kökünden değiştirmek, halimizi düzelterip ahlâkımızı güzelleştirmek hem mümkündür, hem de sanıldığı kadar güç değildir.

Şu halde bütün mesele hangi huyları değiştirmenin imkânsız, hangilerinin mümkün olduğunu; terbiye ve irade kuvvetinin hangi huylara karşı yetersiz, hangilerine etkili olduğunu tespit etmektir. Bunun için de huylarımızın kökenlerini bulmak gerekir.

Şuna dikkat edelim ki, huylarımızın iyileri gibi kötülerini de çeşitli unsur ve sebeplerin, zaman içinde ve belirli bir psikolojik bünyede, birbiriyle kaynaşmasından doğan bir sonuçtur. Bilindiği üzere, herhangi bir sonucu değiştirmek için, onu doğuran unsur ve sebepler üzerinde değişiklik yapabilme imkânlarını araştırmak gerekir.

Birer sonuçtan ibaret olan huylarımızın, diyorum, hepsi aynı bir kökten çıkan ve aynı unsur ve sebeplerin eseri olan şeyler değildir. Aksine bunların çeşitli kökleri ve türlü sebepleri vardır. Bu sebepler nelerdir?

İrsiyet (soya çekim) ve irsi huylar

Huylarımızı yapıp yoğuran sebeplerden biri ve başta geleni, hiç şüphe yok ki, irsiyettir. Bazı hastalıklar gibi, huyların bazısının kökeni de aile ve genlerdir. Bazı huylarımız bazen bir iyilik hazinesi ve bazen bir günah kutusu gibi atalarımızdan yuvarlanıp gelen birer mirastır. Birçok huylarımızın iyilerini uzak veya yakın atalarımıza ve ailemize borçlu olduğumuz gibi kötülerinin günahı da ne yazık ki onların boynundadır.

Fakat irsiyet nedir? Nasıl bir mekanizma ile huylar atalardan torunlara geçip gitmektedir. Bu nokta, ilmin henüz her köşesini aydınlatamadığı karanlık bir noktadır. Bu meselede emin olarak bildiğimiz bir şey varsa, o da insanların gerek fizik ve gerek ruh bünyelerinde yakın veya uzak ataların ve akrabaların genişçe bir ölçüde miras payının var olduğudur.

İrsi huyları değiştiremeyiz

İşte huylarımızdan irsi olanlarını değiştirmek elimizde değildir. Bunlara ne ilim, ne medeniyet, ne

de terbiye ve ahlâk tesir edemez. Bunlar cidden canımızın altında, biyolojik varlığımızın hamurundadır. İrsi huylarımızın iyilerinden nimetlenir, kötülerini de bütün ömrümüz boyunca sırtımızda bir kambur gibi taşımaya ve bunları kendimizle beraber mezara götürmeye ne yazık ki mahkûmuz.

Mizaca bağlı huylar

Dikkat edersek, huyların ikinci bir kökeninin ve dikkate değer bir faktörünün de kendi mizacımız ve fiziksel yaradılışımız olduğunu görürüz. Gerçekte huyların hepsi irsi değildir. Bunların bir kısmı da mizaçtan, yani organik yapımızdan doğmaktadır. Gerçekten eski doktor filozoflar bu nokta üzerinde ısrarla durmuşlardır. Hatta eski felsefede çok defa huylar doğrudan doğruya mizaca bağlanmış ve organik şekillenmenin birer çeşit belirtisi kabul edilmiştir. Ve mizaç ile huy arasındaki bağıllığı açıklamak için de eski felsefede bir teori bile kurulmuştur.

Yakın zamanlara kadar tesirli olan, hatta bugün bile kıymetini kısmen olsun koruyan bu teoriye göre dünya; su, ateş, hava ve topraktan ibaret dört eleman “anasır-ı erbaa” dan meydana gelmiştir. Dünyanın içinde ve onun bir parçası olan insan ise; bu da dört eleman, “ahlat-ı erbaa” dan oluşmuştur. Bu elemanlar; kan, safra, lenf ve sinirdir. Belirli bir insan bünyesinde bu dört elemandan birinin diğerine oranla fazla oluşuna göre, mizaçlar da; demevi (kanlı), safravi (safralı), sevdavi (kuruntulu), asabi (sınırlı) diye dörde ayrılır. Ve bu mizaçlardan her biri belli birtakım huylar doğurur. Meselâ, demeyi karakterler çoğu kez neşeli ve iyimserdir, canlı, hareketli ve girişken olur. Çabuk kızar, çabuk yatıştır. İyi yüreklidir; kin tutmaz, sıcak, cana yakın ve sevimlidir. Safravi karakterler ise, soğuk, sevimsiz, hain, ikiyüzlü, fesatçı, fitneci; sevdâvi ise gevşek ve zayıf iradelidir. Asabilere gelince, bunlar da daha çok titiz, kavgacı ve kötümser olurlar.

Bu teori bugün eskimiş olmakla beraber, dediğimiz gibi, kıymetini tamamıyla kaybetmiş değildir. Buna, çağdaş felsefede büyük bir değer taşıyan, salgı bezleriyle iç salgıların organik hayatımızda oynadıkları büyük rolleri de eklersek, huylarımızın bir kısmının doğrudan doğruya yaradılışımıza ve mizaç dediğimiz organik yapımıza bağlandığından şüphe edilemez. Yaş, iklim ve meslek gibi faktörlerin ve bilhassa verem gibi bazı hastalıkların mizacı değiştirerek huyları etkilediğini herkes bilir.

Mizaca bağlı huyları düzeltmek mümkündür

Mizaca bağlı ve mizaçtan doğan kötü huyları düzeltmek, güç olmakla beraber, imkânsız değildir. Bu türlü huylara müdahale edebilmek için, bunları doğuran sebepler üzerinde durmak ve hastalığı gidermek, bu sayede mizacı düzeltmek gerekir. Bu ise, eğitimci ve ahlâkçının işi olmaktan çok, doktorun işidir. Yalnız, kronik veya geçici hastalıklardan ileri gelen huyların dışında olması ve bunların daima doktorun işi kalması şartıyla, sıradan bir şekilde mizaca ve organik yapıya bağlı huylar üzerinde, bence, çok etkili bir araç vardır ki, bu da fiziksel ve ruhsal korumadır. Ve özellikle bir şekli ile spordur.

Huy ve spor

Spora ve jimnastiğe sadece çeviklik ve askerî hazırlık, yahut kas geliştirme ve fizik güzellik

sağlama vasıtası diye bakmak yanlıştır. Spor, organik mekanizma yoluyla ruh ve karakter üzerinde çok büyük bir rol oynayan önemli bir ruh terbiyesi metodudur. Ancak, şu noktaya dikkati çekmek isterim ki, sporun ruh ve karakter üzerindeki faydalı rolü, bunun, öncelikle, canlı, hareketli ve bilhassa gönül çekici bir oyun halinde yapılmasında, ikinci olarak da bilhassa ölçülü ve sakin oynanmasındadır. Spor gençlerin gözünde daima oyun şeklini ve oyunun çekiciliğini korumalıdır. Notlu ve sınavlı bir ders, bir iş, bir meslek ve mecburî bir çalışma halini alan jimnastik ve sporun karakter terbiyesi bakımından olan faydası ise sıfırdır. Oyun şeklini ve çekiciliğini koruyan sporun da faydası şüphesiz ki, ölçülü ve sakin bir hareket olmasındadır. Ölçüyü ve uygunluk sınırını aşan bir spor hem fikrî çalışma ve ilerlemenin düşmanıdır, hem de fizik ve ruh sağlığı için zararlıdır.

Huy ve müzik

Mizaca bağlı huylar üzerinde, spordan başka, müzik ile dil alıştırmaları ve inceliklerinin hatırı sayılır tesirlerini unutmayalım. Karakter terbiyesi konusunda tarihte ün salmış olan eski Atinalılarca, gençlerin öğrenim ve terbiyesi jimnastik, müzik, dil alıştırmaları ve güzel konuşma yarışmaları olmak üzere başlıca üç gruba ayrılırdı. Genç bir Atinalı için iyi bir öğrenim, terbiye görmüş olmak, iyi bir jimnastik ve müzik bilgisine sahip olmak ve memleketinin atalar mirası olan dilini bütün incelikleri ile öğrenmiş olmak demektir.

Gerçekten bugün yüksek medeniyetli batı ülkelerinde de iş böyledir. Bu memleketler bilhassa millî dil, yani yaşayan ve bizzat konuşulup yazılan dil üstünde gayet hassas ve titizdir. Bir genç mektepte, her şeyden önce memleketinin dilini mükemmel bir şekilde öğrenir. Bu bakımdan bizim okullarımızın geriliğini ve acıklı halini düşünürsek, millet ve memleketini seven bir insan için, üzülmemek elde değildir.

Ruhun alışkanlıkları ve irade kuvveti

Sonuç olarak, huylarımızın büyükçe bir kısmının kaynağı da “alışkanlık” dediğimiz ve yukarıda kısaca mekanizması gösterdiğimiz psikolojik işleyiş ile sosyal çevre ve mesleki hayat şartlarıdır. Fizikî alışkanlıklar nasıl aynı hareketi tekrar etmekle oluşur ve fizik hayatımızı bazen düzenler, bazen tutsak ederse, ruh alışkanlıklarımız da öyle oluşur ve zamanla bunlar birer huy halini alır. Fakat, dikkat edelim ki alışkanlık yoluyla kazanılan kötü huyların tutsaklığı, boyunduruk altındaki öküzlere tutsaklığından daha ağırdır. Yine dikkat edelim ki fizikî veya psikolojik bütün kötü alışkanlıkların tutsaklığına insan ilk adımla girer.

Daha önce de söylediğimiz gibi, sigara ve alkol alışkanlıkları ilk sigaradan ve ilk kadehten başlar. Gerçekten huy halini alan psikolojik alışkanlıklar da böyledir. Yalancılık ilk yalandan, dalkavukluk ilk etek öpmeden, iradesizlik ilk zayıflıktan başlar. Tekrarlandıkça bu hareketler otomatikleşir ve sonunda karşı koyması güç psikolojik bir meyil ve kuvvet halini alır. Gerçi ilk günah, çok kere, günahların en büyüğü değildir; ama ilk adım olması bakımından en tehlikelisidir.

Psikolojik işleyişten başka ailemizden, beraber düşüp kalktıklarımızdan, arkadaştan, köy ve kasaba gibi sosyal çevremizden, mesleki hayatımızdan bazen bir ihtiyaç, bazen bir taklit yolu ile çıkıp yakamıza yapışan huylarımız, dikkat edersek, varlığımızın büyük bir kısmını kaplar. İşte, öğrenim ve terbiyenin ve güçlü bir iradenin doğrudan doğruya hedef aldığı huylar bu sonunculardır. Yani

alışkanlıklardan, göreneklerden, sosyal çevre ve mesleki hayat şartlarından ileri gelip yavaş yavaş yerleşmiş olan huylardır. Gerçi alışkanlıkla meydana gelen huylar, hele bunların zaman içinde eskimiş ve kaya haline gelmiş olanları ile mücadele etmek ve bunları düzeltmeye çalışmak kolay bir iş değildir.

Bunun içindir ki, başlangıçta kötü bir alışkanlığa saplanıp da sonradan bununla mücadeleye girişmekten ise, hiç başlamamak hem daha hayırlı, hem daha kolaydır. Çok açık ki, bir kötülüğü başlangıçtan önlemek, gerçekleştikten sonra izlerini yok etmekten iyidir.

Genç okuyucum! Alışkanlıklara doğru atacağın ilk adıma çok ama çok dikkat et. İyice düşün ve iradene sahip ol; kötülük yolunun çamuruna basmamaya çalış. Tâ ki sonra ayağını yıkamak zahmetine katlanmaya mecbur olmayasın. Kumar masasında, meyhane köşelerinde, kahve ve sedirlerde ömür geçiren nice mutsuz görürsün ki, bunlar hep ilk adımın kurbanıdır.

Bu hususta ailenin ve hele okulun görevi ve sorumluluğu akla sığmaz derecede büyüktür. Aile ile okul, el ele vererek, alışkanlıklar üzerinde özenle durmaya ve bir taraftan, çocuklara, henüz çok müsait bir çağda iken, iyi ve temiz alışkanlıklar ve huylar kazandırmaya, diğer taraftan da onları kötü alışkanlık ve huylara karşı korumaya mecburdur. Unutmamalıdır ki, terbiyenin bir rolü düşmüşü kurtarmak ise, diğer bir rolü de henüz düşmemişi korumaktır. Bu bakımdan da okullarımızın ne yazık ki ne kadar geri ve zavallı bir vaziyette olduğunu söylemek zorundayım.

Özet ve sonuç

Uzun süren bu mevzuyu özetleyip bitirelim. Huylarımızın hepsi ne aynı cinstendir, ne de aynı sebeplerin eseridir. Bir kısım huylarımız aslında doğuştan ve bünyedendir. Bu gibi huylarımız ya irsidir ya da organiktir. Bu huyları ya daha dünyaya gelirken beraber getirmekteyiz, yahut da mizacımızın bir eseri ve sonucu olarak yüklenmekteyiz. Sonuçta, bir kısım huylar da tamamıyla kazanılmıştır. Bunları, daha ana kucagından itibaren, ailemizden, okul ve mahalle gibi sosyal çevreden ve meslek hayatımızın gereklerinden almakta; birer ikişer öteden beriden toplayıp ruh benliğimize katmaktayız.

İrsi huyların kökten değiştirilebileceğine düşmanlarım inansın. Mizaçtan gelen huylar, güç olmakla beraber değiştirilebilir. Alışkanlıkla elde edilen ve tamamıyla kazanılmış olan huyları ise, sıkı bir irade kontrolüne ve nefis mücadelesine tabi tutarak düzeltip değiştirmek daima elimizdedir. Benliğimizin kapısını ve penceresini açıp da, bilmeden içeri aldığımız bu uğursuz misafirleri, aklımızın ışığı ve irademizin rehberliği ile kapı dışarı edebiliriz. Karakter terbiyesinin gayesi de budur. Bu terbiye, benliğimize yapışan kötü huyları koparıp atma mücadelesidir.

Şu noktaya ısrarla dikkati çekelim ki, huylarımızın bazıları doğuştandır. Bunları bütün hayatımız boyunca yüklenip taşımaya mecburuz, derken, bu huylara karşı terbiye ve ahlâkın ve bunları düzeltmek için harcanacak çabaların hiç bir değeri ve etkisi yoktur, demek istemiyoruz.! Karakter terbiyesi yolundaki gayret ve çalışmaların bu türlü huylara karşı bile büyük bir gayret taşıdığından asla şüphe etmemelidir. Çünkü biz; huylarımızdan hangilerinin irsi, hangilerinin organik veya alışkanlık olduğunu önceden bilmiyoruz ve bilemiyoruz. Bu nokta ilim ve fen çaresizdir. İnsanları muayeneden geçirip de huylarını doğuştan kazanılmış olanlarından ayırmaya imkân yoktur. Aslında bütün huylar, ruh hayatımızın fikir, duygu, içgüdü ve eğilim gibi belirli elemanlarından oluşmuş,

belirsiz ve karanlık birer karışımdır. Bu elemanlardan her birinin huylar üzerindeki rolünün psikolojik mekanizmasını bile henüz bilmiyoruz. Bundan dolayı, karakter terbiyesi ve nefis mücadelesi irsi, organik ve alışkanlıkla edinilen bütün huylara karşı değer ve önemini korur.

Şu bakımdan da korur ki, en değişmez huyların bile, terbiye ve nefis mücadelesi sayesinde, gerek kendi şahsımız ve gerek çevremiz için zararlarını sınırlamak ve onları adeta hapse mahkûm olmuş birer asi güç halinde zapt etmek mümkündür. Başlangıçta, önsözde, adı geçen bilge papaz bana bir gün: “Eğer ben papaz olup nefis mücadelesine girişmeseydim, bir haydut olur çıkardım. Bende o hamur var.” demişti. Düşündükçe ve tecrübem arttıkça bu sözdeki anlamı daha iyi kavradım. Ve şuna inandım ki, terbiye ve nefis mücadelesi, değişmez kötü huyların, kötü yetenek ve eğilimlerin zinciridir. Hele, dini terbiyenin ve Allah sevgisinin huy ve ahlâk üzerindeki paha biçilmez etkisine, tecrübe ve gözlemlerim arttıkça daha kuvvetle inanıyorum. Allah duygusundan ve sevgisinden uzak bir terbiye yalnız fayda ve çıkar düşüncesine dayanır. Fakat din terbiyesi gönüllü, karşılıksız ve yücedir. Bu terbiye insanı yükseltir, iyiliği ve adaleti, hiç bir çıkar düşüncesine saplanmadan, sevdirebilir.

BAŞARI VE VERİMLİ ÇALIŞMA

İrade terbiyesinin ahlâki ifadesi çalışma ve gayrettir

Yukarıda, başarının ilk şartı iradeli olmaktır, dedim. İyi düşünürsek, irade terbiyesi ve nefis mücadelesinin en ahlâkî ve İnsanî ifadesi çalışmaktır. Tembellik ve parazitlik her türlü ahlâksızlığın anası; çalışkanlık da temiz bir başarının, yüksek ahlâkın, ruh ve beden sağlığının temel şartı ve en bereketli kaynağıdır.

Bunu söylerken senin gözlerin önünde hayali beliren çirkin örnekleri görmüyor değilim. Ben de biliyorum ki, hayatta çalışmadan zengin olanlar, başkalarının bükük bellerine basarak yükselenler, insanların gözyaşlarından macun yoğurup, can otu diye satarak yükselen, servet ve şöhrete konanlar var. Hem bunlar zamanımızda ne yazık ki az değil. Fakat ben sana temiz yüzlü ve namuslu insanlara yaraşan başarıdan bahsediyorum ve böyle bir başarının, diyorum, bir tek yolu vardır: Çalışmak, varlığını ve mevkiini emeğinin hakkı ve yeteneklerinin mükâfatı olarak kazanmaktır. Temiz yürekli bir insan için mutluluk, ancak böyle bir başarıdır.

Yalnız dikkat et ki, çalışmanın değeri miktarında değil, niteliğinde ve verimindedir. Başarıya götüren çalışma, faydalı bir sonuç ortaya koyanı ve verimli olanıdır. Marifet her ne şekilde olursa olsun çalışmakta değil; çalışmayı verimlendirmekte, yani belirli bir orandaki emekle maddî, manevî veya ilmi bakımdan en büyük bir fayda ve sonuç elde etmektir. Emin ol ki, gerek kişi ve gerek millet için ilerlemenin ve başarılı olmanın şartı budur. Yani metotlu ve verimli çalışmadır. Şu halde, bütün mesele verimli çalışmanın usulünü ve sırrını bilmektir.

Verimli çalışmanın şartları

Bana sorarsan, bence verimli çalışabilmenin fizik, duygu ve zihne ait olmak üzere üç temel şartı vardır. Eğer etrafında bütün hayatınca çalışmış olup da kilimin dört ucunu bir araya getirememiş kimseler görürsen emin ol ki, onlarda bu şartlardan en az biri eksiktir. Bu şartlar nelerdir?

Çalışmanın fizik şartı, sağlık ve sağlamlıktır. Duygu şartı, çalışmayı sevmek, zihin şartı da çalışmanın usul ve yolunu bilmektir. Sağlık ve sağlamlık şartı üzerinde sen kendin düşünedür. Diğer iki şart üzerinde beraber düşünelim.

Verimli çalışmanın duygusal şartı

Çalışmanın sonuca ulaşmasının ve verimli olmasının şartlarından biri, dedim; çalışmayı sevmek ve içten istemektir. İşi bir angarya gibi değil, tıpkı bir spor gibi severek yapmaktır. Çalışmayı sevebilmenin de birçok şartları vardır. Bunlardan biri ve bence, başta geleni, insanın işini ve mesleğini kendi ruh ve fizik kuvvetine, kabiliyet ve eğilimlerine göre seçmesidir.

Genç arkadaşım!

Sana senden yakın kimse yoktur. Kendini kendin bil ve tanı; işini ve mesleğini kendine göre seç. Ta ki o iş üzerinde severek çalışabilesin. İnsanın sevmediği ve içinin almadığı bir iş ve meslekte, şu veya bu sebeple çalışmaya mecbur olması kadar üzüntülü bir hayat düşünemem. Böyle bir insan, işinin sahibi değil; esiri olarak çalışmaya ve yaşamaya mahkûm demektir. Çalışmanın bu türlü işe, tıpkı esir çalışması gibi, hem kişi ve hem halk için gerçek fayda ve verimden mahrumdur. Ne mutlu o insana ki, serbestçe seçtiği meslekte severek çalışır. Severek çalışan yorulup yıpranmaz. Ne ceza ve ne ödül kamçısı beklemez. Başkasının işini, mesleğini ve başarısını kıskanıp içinini yemez. Her gün işinde biraz daha ilerler. İlerledikçe de işine sevgisi artar ve daha çok çalışır. Bundan da hem kendisi, hem millet ve hem de insanlık için iyilik ve mutluluk doğar.

Biliyorum, bugün herkesin beğendiği işi ve mesleği tutması kolay değil. Çok azımız gönlümüzün çektiği işte çalışmak mutluluğuna erişebiliyoruz. Çünkü, ülkemizde henüz rasyonel bir iş ve çalışma teşkilatı yoktur. İşler rasyonel bir temele, kuvvet ve kabiliyetlere göre değil; tesadüfe ve çok kere hayat zorluklarına göre dağılmaktadır. Bu sebepten bugün işini seçmek ve mesleğinde severek çalışmak pek az şanslıya nasip olan nimetlerdendir. Çoklarımız ya aile, eş dost ve arkadaş baskısı ve isteğiyle; yahut, daha kötüsü, sırf tesadüflerin ve hayati ihtiyaçların yönlendirmesiyle meslek tutuyoruz. İleride ya bezgin bir ruh ile işimize devam ediyoruz yahut da meslek değiştiriyoruz. Gerçi gençlikte tutulan meslek ömürlük değildir. İleride meslek değiştirerek, hayata yeni bir yön vererek ilk hatayı düzeltmek mümkündür. Fakat geçen zaman geçmiş, gençliğin mesleki formasyon çağı elden çıkmıştır.

Fransa'da bir aralık gezgin opera topluluklarından birinde çalışan bir artist ile tanıştım. Bana kendisini hukuk doktoru diye tanıttı. Hayret ettim. Açıkladı:

“Babam Toulouse'de noterdi. Beni kendi mesleğinde yetiştirmek istedi. Liseden sonra, baba emriyle, hukuka girdim. Lisans ve doktora yaptım. Reşit olup da baba otoritesinden kurtulunca, ilk çocukluğumdan beri sevdiğim tek meslek olan tiyatro hayatına atıldım. İsteğim birinci sınıf artist olmaktı. Ne yazık! Geç kaldım. Birinci değil, üçüncü sınıftan bile olamadım...” dedi ve acı acı içinini çekti.

Okuyucum ben sana binbir örnekten birini verdim. Hayatta doktor görürsün ki, kırkıktan sonra politikacılığa koyulur. Evini idare etmekten aciz adam görürsün ki, devleti düzeltmeye kalkışır. Hep bunlar mesleki “Refooulmenet”ların ve saklı kalmış ateşin, isteklerin zavallı kurbanlarıdır.

Beğendiğimiz mesleği tutmamız şu bakımdan da kolay değildir. İnsan gençliğinde kuvvet ve kabiliyetlerini tam olarak ölçüp tartamıyor. Gençliğin gururu, tecrübesizliği ve enerjisi buna engel oluyor. Bu sahada okul, gençlerin yardımına koşabilir ve koşması gerekir. Okullarda, bilinen psikolojik usullerle, çocukların zekâ ve yetenek yoklamaları yapıp tespit edilir. Ve bu sayede, meselâ, liseyi bitiren bir gence hayatta tutabileceği iş ve meslek hakkında yol gösterilir. Bazı memleketlerde başarıyla uygulanan bu yöntemlerin bizde de uygulanmasını beklerken, okuyucum, sana tavsiyem şu olsun:

Meslek tutmak için, her şeyden önce, fizik ve zihin kuvvet ve yeteneklerini ölç. Göreneklere, arkadaş baskı ve etkilerine kapılmadan kendi eğilimlerini iyice yokla. Ve içinin sesine kulak ver.

Hoşlanmadığın bir mesleğe girme ve şüphe etme ki iş ve mesleklerin hepsi iyidir. Yeter ki, sen tuttuğun mesleğin adamı ol. Fakat, mesleğinin adamı olman için onu sevmen ve severek çalışman gerekir. Çünkü, tekrar edeyim ki, başarılı olmanın sırrı, işinde severek çalışmaktır. İnsan kendi seçmediği ve gönlünün çekmediği bir iş ve mesleği, zamanla sever görünürse de tamamıyla sevemez. Gönlü daima sevdiği meslekte kalır.

Şunu da ekleyelim ki, bir zamandan beri üniversite fakültelerine ve yüksekokullara öğrenci alıfta resmi makamlarca tutulan sakat bir kontenjan yöntemi gençlerin beğendikleri mesleği tutmalarına ayrıca engel olmaktadır. Düşününüz ki, eczacı bir babanın eczane de büyüyen oğlu, hazırlandığı ve gelecek beklediği eczacılık mesleğine giremiyor da, buna edebiyat fakültesinin yolunu gösteriyorlar. Yalnız kişisel yetenekler adına değil, memleket hesabına da körlük bu kadar olur.

Kısacası, kuvvet ve yeteneklerine göre, tutamamak yüzünden heder olan enerji ve yetenekleri, bezginlik ve bıkkınlık içinde tükenen ömürleri düşündükçe; iş ve meslek dağılımı bakımından henüz ne kadar geri ve ilkel bir durumda olduğumuzu daha iyi anlıyorum. Üniversite profesörlerinden birini tanırım ki, bana bir gün aynen, doktorluktan tiksiniyorum; bir hasta görünce tüylerim diken diken oluyor, demişti. Kötü bir şey ve mutsuz bir hayat değil mi? Fakat bu zavallıların suçu, sırf yanlış bir hayat yolu tutmuş olmalarıdır.

Okuyucum! Tekrar edeyim ki, insan için mevki, servet ve şöhret gaye değildir. Gaye olan mutluluktur. Mutluluğun şartı ise, insanın kendi içi ile uyumlu yaşamasıdır. Beni dinle! İçinle, işin ve mesleğin uyumlu olsun. Huzur ve mutluluk bundadır.

Verimli çalışma ve adalet

Çalışmayı sevebilmenin ilk şartı: İşi ve mesleği iyi seçmektir, dedim. Fakat, bu yeterli değil; diğer bir şartın daha gerçekleşmesi gerekir. Bu da insanın, emeğinin karşılığını alacağından ve sosyal hayatta lâayık olduğu yere gelebileceğinden şüphe etmemesidir, ki buna hukukçular “Tevzi-i adalet” diyorlar. Bu adalet, insan için devlet halinde yaşamının sebeplerinden başlıcasıdır. Bütün bir devlet düzeninin temelini oluşturan bu nokta üzerinde -bizi konumuzdan uzaklaştıracığı için- durmayacak ve hemen verimli çalışmanın ikinci temel şartına geçeceğim.

Özetleyerek gidelim ve iyi anlayalım: Başarı, planlı ve verimli çalışmaya bağlıdır. Çalışmanın verimli olması için de, öncelikle insan işini ve mesleğini sevmeli ve severek çalışmalıdır. Bu sevgi olmadan, insanın işinde ve mesleğinde ilerlemesine ve başarılı olmasına imkân yoktur. Tesadüfleri ve istisnaları bir tarafa bırakalım. Bence kanun budur. Halkımız bu gerçeği ne güzel bir atasözü ile ifade eder. Ve “aşk olmadan meşk olmaz” der.

Çalışmanın yöntemini bilmek lazımdır

Başarı yolunda yalnız aşk yeterli değil, aynı zamanda meşk etmenin ilmini ve çalışmanın usulünü de bilmeli ve sistemli bir biçimde çalışmalıdır. Şu halde verimli çalışmanın ve sonuçta başarılı olmanın ikinci bir şartı da çalışmayı iyi bir usul ve sisteme bağlamaktır. Dikkat edersek, çalışma sevgisi hep sistemli çalışmaktan doğar. Ve böyle çalışmayan bir türlü işini sevemez. Çünkü, sistemsiz ve düzensiz çalışma verimsizdir. Verimsiz çalışma ise bezdiricidir.

Bununla beraber, okullarımızda olsun, iş hayatımızda olsun, sistemli çalışma bizim en az değer verdiğimiz şeylerdendir. Gerek şahsî ve gerekse resmi hayatımızda çoğumuz düşünmeden, zaman ve kuvvet kaybını hesaplamadan, işlerimizi bir sıraya ve düzene koymadan çalışıyor ve bu sebeple fizik ve zihin çalışmamızı gerektiği kadar verimlendiremiyoruz. Bu yüzden sönen zekâları ve heder olan enerjileri düşündükçe, koca filozof Descartes gözümde bir kat daha büyüyor. Batıda metotlu çalışma devrini açan bu filozof, insanlar arasında gerilik ve ilerilik farklarının, sanıldığı gibi akıl ve kavrayış bakımından farklı olmalarından çok sistemli ve rasyonel çalışıp çalışmamalarından ileri geldiğini göstermiş ve Avrupa'da yepyeni bir medeniyet devri açmıştır. Aynı fikrî milletlere uygularsak aynı sonuca varır ve milletler arasındaki gerilik ve ilerilik farklarının da sistemli çalışmadan ileri geldiğini görürüz.

Biz Türkler, batı milletlerinin hiç birinden daha az zeki ve çalışkan değiliz. Aksine, gözlemlerime dayanarak söylüyorum ki, Türk insanı dünyanın en zeki, anlayışlı ve çalışkan insanlarından. Bununla beraber, batı milletlerinden daha geriyiz. Çünkü zekâmızı sistemli ve rasyonel bir şekilde kullanmıyor, zaman ve kuvvet israf ediyoruz.

ÇALIŞMA HAYATININ VE BAŞARILI OLMANIN KANUNLARI

Çalışma hayatının genel kanunları

Okuyucum! Her işin ve mesleğin kendi bünyesine has çalışma ve işleme yöntem ve kuralları vardır. Ve bunu meslek sahipleri bilir. Bir de fizikî ve zihnî her türlü iş ve çalışma hayatının hele de başarılı olmanın, düşünen aklın şaşmaz kanunları halinde, birtakım genel ve rasyonel kanunları vardır ki, ben burada bunlardan benim bildiğim kadarını kısaca açıklayacağım:

— Çalışmak için uygun gün ve saat bekleme. Bil ki, her gün ve her saat çalışmanın en uygun zamanıdır.

— Çalışmak için uygun yer ve köşe arama. Bil ki, her yer ve her köşe çalışmanın en uygun yeridir.

— Bir günde ve bir zamanda yapman gereken bir işi (bir dersi, bir görevi) ertesi güne bırakma. Çünkü her günün derdi gibi işi de kendine yeter.

— Bir zamanda yalnız tek bir iş yap, yalnız bir ders, bir kitap, hatta bir bölüm üzerinde çalış. Tâ ki, dikkatin ve kuvvetin yayılıp zayıflamasın. Bir zamanda birden fazla iş yapayım diyen, hiçbirini tam ve temiz yapamaz. Dünyaca tanınmış olan büyük İslâm düşünürü “İmam-ı Gazali”ye “İhya-i Ulum” adlı büyük eserini nasıl bir çalışma ile meydana getirdiğini sormuşlar. Bir zamanda yalnız bir bölüm, bir konu, bir mesele üzerinde çalıştım demiş.

— Başladığın bir işi (bir dersi, bir kitabı, bir görevi) yapıp bitirmeden başka bir işe (derse, kitaba ve göreve) başlama. Yarıda kalan iş, başlanmamış demektir.

— Bir günün işini (dersini, görevini) bitirdikten sonra ertesi günü ne iş yapacağına karar ver. Yahut hiç olmazsa çalışmaya başlamadan önce, hangi iş (ders, kitap) üzerinde çalışacağını düşünüp kararlaştır ve çalışmaya bu kararlarla otur.

— Bir işe başlamadan, bir dersi öğrenmeye, bir kitabı okumaya oturmadan önce düşün ve çalışmanın için gereken şeyleri yanında ve elinin altında bulundur. Tâ ki, ikide bir kalem, kâğıt aramaya kalkıp da dikkatin dağılmasın.

— Çalışmaya oturduğun zaman tıpkı ateş hattında düşmanı gözetleyen bir asker gibi uyanık ol ve dikkat kesil. Ve bütün ruh ve fizik kuvvetinle kendini işe ver.

— Bir işe başlamadan önce o işi (dersi, görevi, kitabı) en kısa bir zamanda, en kolay ve en temiz bir biçimde nasıl yapacağını, nasıl öğrenip çalışacağını iyice düşünüp hesapla.

— Çalıştığın bir iş (bir ders, bir kitap, bir yazı) üzerinde herhangi bir güçlüğü yenmeden bir adım

bile gerileme. Ve bil ki, yılmınlık maskeli bir tembelligir. Gene bil ki, çalışma sevgisi güçlükleri yenmekten doğar ve kuvvetlenir. Güçlüğü yenmekten doğan manevî zevk, eşsiz bir zevktir. Emin ol ki, savaşta zafer ve işte başarı yılmayanındır. Kararlılık önünde güçlükler erir ve imkânsız görünen, mümkün olur.

— İşinde rastladığın bir güçlüğü ilk önce parçala. Her parçayı birer birer ve sıra ile yenmeğe alış. Bunun için de, meselâ bir dersi, bir kitabı en basit elemanlarına, kısım, bölüm ve konulara ayır. Sıra ile her konuyu iyice ve eksiksizce anlayıp öğrenmeden öbür konuya geçme. Bölüm ve konular üzerinde bir kr gibi yr. Yani attığın adımı iyice basmadan öbürünü atma. Devamlı ve düzenli alış. Ve her gün aynı saatlerde ne olursa olsun çalışmaya otur. Çalışmayı uzun aralıklarla kesip terk etme. Hasta ve yorgun değilsen tatil aylarında bile yavaş ve az da olsa alış. T ki çalışma alışkanlığın krlenmesin ve tekrar çalışmaya koyulmak için zahmet ekmeyesin.

— Bir iş üzerinde yorulursan dinlenmek için işini değiştir ve çalışma hızını yavaşlat. Fakat dinlenme bahanesi ile asla boş oturma. Boş oturanın ii, işlemeyen demir gibi, pas tutar.

— ok düşün. Ve bil ki, çalışmak mutlaka hareket etmek veya okumak, yazmak demek değildir. Düşünen bir insan, maden kuyularında kazma sallayan işçiden daha çok çalışıyordur.

— Verimli çalışmayı sakın iş üzerinde geçirdiğin zamanla ölçüp de, eh bugün şu kadar saat çalıştım, yetişir deme. Çalışmanın sonuna ve öğrendiğine bak.

— Zihin alışmaları için, aynı saatlerde devamlı ve düzenli bir biçimde, günde iki üç saat bile yeterlidir. Büyük İşlm filozofu İbni Sina, dünyaca ünlü olan “Kitabu’ř-şifa”sını, her gün sabah namazından sonra Bağdat’taki bir caminin büyük bir kandili altında oturarak, kuşluk vaktine kadar, yani yaklaşık iki saat çalışarak meydana getirmiştir. nl İngiliz filozofu Spencer, büyük eserlerini, günde iki saat çalışarak yazmıştır. Her sene bin, bin iki-yüz sayfalık eser veren Fransız yazar Emile Zola’ya bu başarısının sırrını sormuşlar. Her gün yalnız üç saat çalışır ve yazarım demiş.

— Vazgeçme, geç dostum, vazgeçme! Damlaya damlaya gl olur. Ve aynı noktaya düşen damlacıklar, zamanla mermeri bile deler.

— Bir işe başladığın, bir dersi öğrenmeye, bir kitabı okumaya koyulduğun zaman tel edip sabırsızlanma. Sakin ve dayanıklı ol. Yol al, fakat acele etme. Sindirerek alış ve ğren.

— İşinde ve dersinde herhangi bir fikrî ve noktayı kmseyerek ihmal edip geçme. Kk ihmalden bazen büyük zararlar doğduğunu unutma.

— Gece yatağına uzandıığın zaman, o gün ne yaptığını ve yarın ne yapacağını kendine sormadan uyuma.

— Her gün iyi bir eserden yüksek sesle beş on sayfa oku. Bu sayede konuşma ve söz söyleme yeteneğin gelişir.

— Rastladığın edeb, felsefi bazı güzel parçaları ezberle. Bu sayede hem kelime ve ifade hazinen zenginler, hem de hafızan kuvvetlenir.

- Çalıştığın bir dersin, bir kitabın bölüm ve konularını bitirdikçe, kitabı kapayıp, okuduğunu ezberden öz halinde not et. Bir dersi, bir kitabı en iyi anlayıp öğrenmenin yolu, onu bu şekilde yazmaktır.
- Bir dersten öğrendiğin, bir kitaptan okuduğun bölüm ve konuları arkadaşlarınla ezberden görüş ve tartış. Bu şekilde hem zekân işler ve öğrendiğin hazmedilir, hem hafızan kuvvetlenir; hem de düzgün konuşma ve fikirlerini açıklıkla ifade etme becerisi kazanırsın.
- Dikkat et: Sözlerin ve yazıların kısa, açık ve anlamlı olsun.
- Zihin çalışmasının herkesin yaradılışına göre değişen verimli ve değerli saatleri vardır. Bunlar bazı kimseler için sabahın erken saatleri, bazıları için de öğleye doğru, öğleden sonra, gece saatleridir. Kendini yokla ve senin değerli saatlerin hangileri ise, bunları hiçbir eğlenceye feda edip kaçırma.
- Okuduğun bir kitapta rastladığın güzel bir parçayı veya orijinal bir fikrî yerini ve sayfasını işaret ederek not et. Bu şekilde biriktirdiğin notları bir dosyaya veya bir fiş kutusuna sırası ile yerleştir. Bir yazı yazmak veya bir eser yapmak istediğin zaman, bu notlar senin için zengin bir malzeme hazinesi olur.
- Bir konu ve problem hakkında bir yazı veya bir eser yazmaya karar verdiğin zaman, önce bu konu ve problem üzerinde önceden yazılmış eserleri oku. Tâ ki yazılmış ve söylenmiş şeyleri tekrar edip ömrünü israf etmeyesin.
- Gök kubbe altında yepyeni hiçbir fikir yoktur. En yeni fikir, eski bir fikrîn yeni bir elbise giymişidir.
- Her şeyden önce, ana dilini iyi konuşmayı ve iyi yazmayı öğren. İnsan için en faydalı olanı kendi ana dilidir.
- Dil bilgisi bir amaç değil, bir araçtır. Asıl amaç olan, fikir zenginliğidir.
- Kişinin kıymeti dilinin altında ve kaleminin ucunda gizlidir. Onu söz ve yazı açığa vurur.
- Bir işi yapıp yapmamakta kararsızlığa düştüğün vakit, iki şıktan her birinin fayda ve zararlarını iyice hesapla. Faydası çok, zararı az olan şıkkı tercih et.
- Bir işe öfkeli ve sinirli iken karar verme. Bekle öfken geçsin. Çünkü öfke ile kalkan zararlar oturur.
- Çok konuşma. Yerinde ve özlü konuş. Kıymet ve kuvvet çok sözde değil, yerinde ve özlü sözdedir.
- Dilini tut ve bil ki, dil yarası bıçak yarasından daha kötüdür.
- Kimsenin yüzüne karşı söyleyemediğini arkasından söyleme ve bil ki arkadan konuşma korkaklığın en iğrenç şeklidir.

- Kimsenin cahilliğini yüzüne vurma. Bil ki insanları en çok kızdıran ve gücendiren, cahilliklerinin yüzlerine vurulmasıdır.
- Yalan söyleme. Yalan söyleyen, yakalanmak korkusu içinde yaşayan hırsız gibidir.
- Bir kimseye söz vermeden önce iyi düşün. Fakat verdiğin sözden dönme. Sözden dönmek yalancılığın en çirkinidir.
- Daima olduğun gibi görün, görüldüğün gibi ol. Olduğundan farklı görünmek isteyen, karşısındakilere kendisinin ahmaklığını göstermiş olur.
- Kimseye karşı kin tutma ve kimsenin başarısını ve mutluluğunu kıskanma, fakat imren. Sen de öyle bir başarı ve mutluluğa erişmeye çalış. İmrenmek yükselmenin şartıdır. Kin ve kıskançlık ise, iç huzurunun, sağlık ve mutluluğun iki azgın düşmanıdır.
- Dost kazanmak için cömert ol. Bil ki cimrinin dostu yoktur.
- Gençliğinde iyi arkadaş kazan. Yaşlılıkta kazanılan arkadaşlık sağlam olmaz. Çünkü paslı teneke lehim tutmaz.
- Gençlik güzelliğine şans denilen kör kuvvet bile âşıktır. Gençliğini boş yere harcama, onu kıymetlendirmeyi bil.
- Herkesçe beğenilen asıl güzellik, ahlâk güzelliğidir. Çünkü ahlâkı güzel insan her yaşta güzeldir.
- Ahlâkını güzelleştirmeye daima çalış. Ahlâk güzelliği insan için en kıymetli bir servettir.
- En yakın arkadaşlarınla bile şakaların zarif olsun. Kaba şakadan hayvan bile hoşlanmaz.
- Dost ol, tâ ki sana da dost olsunlar.
- Dostluğunu kötü günde göster. Tâ ki kötü gün dostu bulasın.
- Dostlarına vefalı, düşmanlarına hoşgörülü ol ve yere yıktığın düşmanını tekmeleme, cömertlik göster. Vefa ve cömertlik yüksek ahlakın iki parlak işaretidir. Büyüklere hürmet et. Tâ ki büyüdüğün zaman sen de küçüklerden hürmet göresin. Kadınlara hürmet et. Düşün ki, kadınlık insanlığın anasıdır.
- Ana baba ahı alma. Ana baba ahının zehrini içen kurtulamaz.
- Yaşlıların tecrübesinden faydalan ve tecrübe edilmişiyeniden tecrübeye kalkışma, tâ ki pişman olmayasın.
- Sonunda pişman olacağın bir işi başında düşün. Pişmanlık, ahmaklıktır.
- Küçüklere şefkat göster. Tâ ki büyüdüklery zaman onlardan şefkat görmeye hakkın olsun.

- Boşuna iddia ve inat etme. Hakikati ara ve sev. Hakikat sevgisi, insan için, sevgilerin en yükseğidir.
- Kusurlarını kendin gör, ki onları tamir edip tamamlayabilesin.
- Başarılarınla gururlanma. Bil ki gurur, gelecekteki başarılarının en büyük düşmanıdır.
- Hayatta cesur ol. Fakat bil ki cesaret gözü kapalı tehlikeye atılmak değildir.
- Başkasının düşünce ve inancına hürmet et. Tâ ki başkası da seninkine hürmet etsin.
- Kendine yapılmasını istemediğin bir muameleyi başkasına yapma. Tâ ki başkası da sana karşı aynı şekilde hareket etmesin.
- Kendine iyilik yapılmasını istersen, başkalarına iyilik yap.
- İyiliğe karşı iyilik adalettir. İyiliğe karşı kötülük cinayettir. Kötülüğe karşı iyilik, bağış ve iyiliktir ve insanlığın en yüksek derecesidir.
- Düşenin elinden tut. Tâ ki sen de düştüğün zaman tutacak el bulasın.
- Sözlerin tatlı, tavırların zarif olsun. İnsanın kabası, ısırğan köpek gibidir, herkes tarafından taşlanır.
- Başkalarından gördüğün kötülük, seni iyilik yapmaktan alıkoymasın. İyilik ibadettir, kötülükle hesaplaşmaz.
- Kibirli olma. Kibirli insan sarımsak kokan ağız gibidir. Herkesi kendinden uzaklaştırır.
- Alçak gönüllü ol. Mütevazı insan, meyve ağacına benzer. Meyve dalının yere eğilmesi meyvesinin çokluğundandır.
- Herkesin imrendiği pırlanta gibi kıymet sahibi ol. Korkma, yerde kalmazsın.
- Kendinden üsttekilere değil, kendinden alttakilere bak, rahat edersin.
- İşinde ve sözünde doğruluktan ayrılma. Hak, doğruların yardımcısıdır.
- Çalış, daima çalış, fakat hırsı bırak. Çünkü hırs, verimli çalışmanın, sağlık ve mutluluğun düşmanıdır.
- Çalış, fakat açgözlü olma. Açgözlü insan, ciğer bulaşmış egeyi yalayan aç kedi gibidir: Dilinden akan kanı yalar da bilmez.
- Hayatın ve tutacağın yol hakkında kararsızlığa düşüp de bir ışık aradığın zaman, fikrîni ve görüşünü soracağın kimseyi iyi seç. Düşün ki, isabetsiz bir fikirden hareket ederek verdiği karardan bütün ömür boyunca pişmanlık duymak mümkündür. Fakat isabetli bir fikirden aldığı ışık da bütün

ömrünce yolunu aydınlatır.*

Genç arkadaşım. Yukarıda sıraladığım gerçekleri okuyup unutasın diye değil; kulağına küpe yapasın ve ileride beni anasın diye yazdım. Senden beklediğim, beni hayırla anmandır.

* Burada sırası gelmişken, hiç unutamadığım bir hatıramı anlatacağım:

Birinci Dünya Savaşı'nda, dört buçuk sene, Kafkaslarda cepheden cepheye koştuktan ve bu felâketlerle dolu savaşın bütün sefalet ve sıkıntısını çektikten sonra, nihayet İstanbul'da terhis edildim. Terhisimin ilk haftalarında müthiş bir aylıklık ve kararsızlık içinde kaldım. Ne yapmalı ve hayatta nasıl bir yol tutmalıydım? Yarım kalan öğrenimime devam mı etmeliydim; yoksa terhis edilen birçok arkadaşlarım gibi, öğrenim hayatından vazgeçip iş hayatına mı atılmalıydım? İçimi kemiren bu kararsızlığı yenemiyor, bir türlü karar veremiyordum. Görüp konuştuğum kimseler beni hep öğrenim hayatından soğutuyor ve bir iş tutmaya teşvik ediyordu. Bir aralık, Sirkeci kahvelerinden birinde genç bir tüccar hemşerime rastladım. Mal almaya gelmiş. Bana ne yapacağımı ve ne iş tutacağımı sordu. Ben de kararsız olduğumu, fakat gönlümün öğrenim hayatına dönmeye aktığını söyledim.

«Şaşarım aklına, okuyup da kütüphane faresi olacağına, benim gibi iş yap da para kazan» dedi.

Sonradan hırsının kurbanı olup genç yaşında ölen bu tüccar hemşerimin sözleri, zaten sallanan içimi, bütün bütün alt üst etti. Adeta şaşkına dönmüştüm.

Sonunda, bilgisine ve olgunluğuna derin bir hürmet beslediğim ve kendisinden çok şey öğrendiğim, Şevketi Efendi isminde eski profesörlerden bir kişi vardı. Bu kişiyi ziyaret edip fikrîni öğrenmeye karar verdim ve kendisini Çarşıkapı'daki evinde ziyaret ettim. Biraz sohbet ettikten sonra, Hoca bana ne yapacağımı sordu. Ben de kendisine kararsızlığımı anlattım. Bana şunları söyledi: “Kararsızlığı bırak ve tahsiline devam et. İnsan ihtiyarlığına kadar ömrünün her çağında iş hayatına atılabilir ve az çok başarılı olur. Fakat okuyup öğrenmenin belirli bir çağı vardır. Sen bugün bu çağdasın. Bu çağı geçirirsen ona bir daha dönemezsin ve yeteneğini heder etmiş olursun. Okuyup öğren de, sonra istersen tüccar ol. Bunda bir zararın olmaz.” Bu bilgelik dolu sözler üzerine kararımı verdim ve pişman olmadım. Gariptir ki, merhum Şevketi Efendi Hocanın bu güzel nasihatı, yalnız benim değil, benim gibi kararsızlık içinde bocalayan diğer birinin de yoluna ışık tutmuştur. Gerçekten, benden biraz sonra, terhis olunup İstanbul'a gelen Kemal Galip Balkır ile buluştuk. Çok aziz ve kıymetli bir insan olan bu arkadaşım da, tıpkı benim gibi şaşırılmış kalmış, öğrenim hayatı mı, iş hayatı mı kararsızlıkları içinde bunalmıştı. Kendisine, merhum hocanın nasihatim anlattım ve kendi kararımı söyledim. Gözlerinin önündeki belirsizlik perdesi kalktı, yolu aydınlandı ve öğrenim hayatına döndü. Kendisi halen Türkiye'mizin varlığı ile iftihar edeceği yüksek bir hukuk adamıdır. Ve bu sıfatla Ankara'da Siyasal Bilgiler Fakültesi İdare Hukuku Profesörü ve Devlet Şûrası Başkanının sözcüsüdür. Allah; Şevketi Efendi merhumu nur içinde yatırsın.

NOTLAR VE ATIFLAR

a) *Bu arkadaş Türk dostu ve Türkiye aşığı Marcel Grisarddır. İstanbul'da Fransız Konsoloslukunda ve Ankara'da Fransız sefaretinde memur olarak çalışmıştır. Türkçe ve Türkiye Tarihi üzerinde ihtisas yapmış ve Türkçeden Fransızcaya güzel bir cep lügati yazmıştır. Paris. Garnier Freres, 1930.*

- b) *L'EDUCATION DE LA VOLONTE*, Paris. Lib. Felix Akan. Bu eserin bizim elimizdeki 1922 tarihli nüshası. (18. bindir.)
- c) *LE TRAVAIL INTELLECTUEL ET LA VOLONTE* par Jules Payot, Paris. Lib. FelixAlcan. 1925. (12. bin)
- d) *L'ART D'APPRENDRE*, par Marçel Provest (De EAcademie Françai-se) Paris. Ernest Flammarion, Editeur. (10. bin)
- e) *LE TRAVAIL INTELLECTUEL*, par Albert Cim. Paris. Lib. Felix Akan. 1924
- f) *ORGANISATION DU TRAVAIL INTELLECTUEL*, par Dr. P. Chavigny. Paris, lib. Delagrave, 1920. (5. basım)
- g) *LA CONQUETE DU BONHEUR*, par Jules Payot. Paris, lib. Felix Akan. 1921 (6. basım)
- h) *PHILOSOPHIE DU BONHEUR*, par Paul Janet, Claman - Ley, editeur.
- i) *LA SCIENCE DU BONHEUR*, par Jean Finot. Paris. Arthem Fa-yard. (27. basım)
- j) *LE SUCCES PAR LA VOLONTE*, par O. S. Marden. Traduction Française. Geneve. J. H. Jeheber. Editeur. 1923
- k) *LE CARACTERE*, par A. Burloud, Presse Universitaire de France.
- l) *L'ECOLE ET LE CARACTERE*, par F. V. Foerster, Delachaux - Nist-le. Paris. (7. basım)
- m) *TASVİRden iktibas yolu ile bu konferansı «YENİDENDOĞUŞ» mecmuası da tekrar neşretmiştir. Eylül - İlkteşrin ve ikinci teşrin-Kanun nüshası, sayı 31 - 32 ve 33 - 34.*
- n) *Kant: Büyük Alman filozofu. (1724 -1804), John Stuart Mili: İngiliz filozofu. (1806 - 1873), Herbert Spencer: İngiliz filozofu ve tekâmül felsefesi banisi. (1820 -1903)*
- o) *Jean Jacques Rousseau: Fransız filozofu ve riyaziyecisi. (1596 -1650)*

ORD. PROF. DR. ALİ FUAD BAŞGİL

GENÇLERLE BAŞBAŞA

Ali Fuad Başgil'in bu eseri, yayınlandığı günden bu yana defalarca basılmış ve her nesile ayrı ayrı seslenmiştir. Büyük-küçük her insana verdiği ve vermeye devam edeceği şeyler şimdi olduğu gibi, nesiller boyu da devam edecektir.

Kendisinin de belirttiği gibi "...Bu kitap, sadece fikri çalışma atölyesinin genç ve tecrübesiz çırakları için faydalı olabilecek bir rehberdir." Gerçi her ne kadar kendisi böyle söylese de, bu kitap genç ve tecrübesiz çıraklara da rehber olmakla beraber, yaşlı ve tecrübeli ustaların da rehberi olabilecek kıvamdadır.

Özellikle, seçilen konuların ve yazarının dostâne üslûbuyla bu nadide eser, nesillere daima ilham olabilecek yapıdadır.

Yine yazarın deyişiyle: "Geleceğin ümidi olan gençleri, bunalımdan, iradesiz ve cesaretsiz yaşamaktan kurtaracak olan bu kitap; başarılı olmanın sırlarını göstermektedir." Bu doğrultuda güzel de bir rehber olacaktır.

ISBN 978-975-7747-11-6

9 789757 747116

3.00 TL